

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง: กรณีศึกษา
ชุมชนบ้านโนนกลุ่ม หมู่ที่ 2 ต. มิตรภาพ อ. สีคิ้ว จ. นครราชสีมา

นางสาววิภาภา เจือจันทิก

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

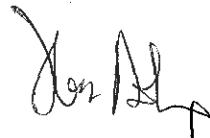
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ปีการศึกษา 2544

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชัยภูมิ กลิ่นศรีสุข)

กรรมการสอบ

(จำเอกศักดิ์ พิษพันธุ์)

นักพัฒนาชุมชน 6

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

(.....)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่ เดือน พ.ศ.

25 ต.ค. 2545

บทคัดย่อ

วิชาqua เจือจันทิก : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง: กรณีศึกษา
 ชุมชนบ้าน โนนกุ่ม หมู่ที่ 2 ต. มิตรภาพ อ. สีคิ้ว จ. นครราชสีมา
 อาจารย์ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข , 45 หน้า
 จำเอกสัจด์ พิษพันธ์ นักพัฒนาชุมชน 6

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็น โครงการที่จัดสรรเงินอุดหนุนกองทุนละ 1 ล้านบาทเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนไปพัฒนาในการประกอบอาชีพ เพื่อสร้างศักยภาพ ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน

ในการประเมินกองทุนชุมชนบ้าน โนนกุ่ม จะศึกษาถึงกระบวนการการบริหารงานของกองทุน ความสามารถในการยกระดับความเป็นอยู่ของสมาชิกผู้กู้เงิน เงิน 1 ล้านบาทมีส่วนช่วยในการกระตุ้นให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ในชุมชนและปัจจัยที่ท่วให้การบริหารจัดการให้กองทุนมีประสิทธิภาพ ซึ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลจะใช้แบบสัมภาษณ์และแบบเก็บข้อมูลบร.1 – บร.12 จากจำนวน 511 ครั้วเรือน บร.ต่าง ๆ จะเก็บข้อมูลจากครั้วเรือนร้อยละ 15 ยกเว้นบร.11 จะเก็บขนาดตัวอย่างร้อยละ 20 ของจำนวนผู้กู้ทั้งหมดจะใช้สถิติคาร์้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ โดยใช้ CIPP Model ในการวิเคราะห์

จากผลการประเมินพบว่า กองทุนชุมชนบ้าน โนนกุ่มมีคณะกรรมการ 11 คน มีสมาชิกกองทุนทั้งหมด 270 คนสมาชิกผู้กู้ 63 ราย และปล่อยกู้เงินไป 650,000 บาท ซึ่งผู้กู้ส่วนใหญ่กู้เงินไปประกอบอาชีพการเกษตร ได้แก่ทำนา ทำไร่ ปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ เช่นวัวเนื้อ วัวนม นกกระทา และค้าขาย ผู้ที่กู้เพื่อเลี้ยงนกกระทาจะ ได้กำไรจากการขายผลผลิตวันละ 500 – 1,500 บาท ต่อจำนวนนก 5,000 – 7,000 ตัว ผู้กู้เงินที่เลี้ยงวัว จะเลี้ยงประมาณ 8 – 9 เดือนก็ขายได้ กำไรที่ได้ประมาณ 1 เท่าของราคาซื้อขายมา ผู้กู้ที่ค้าขาย กำไรที่ขายได้ในแต่ละวันไม่ต่ำกว่า 200 บาท ดังนั้น จึงคาดได้ว่าสมาชิกผู้กู้มีความสามารถที่จะชำระคืนเงินกู้กับกองทุน มีเงินเหลือเก็บออมทำให้หมู่บ้านมีศักยภาพ มีเศรษฐกิจที่ดีขึ้น มีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
 ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา.....*W. Chujiam*
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....*Dr. D. S.*
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....*Dr. K. S.*

กิตติกรรมประกาศ

การจัดทำสารนิพนธ์ในครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดีผู้วิจัยต้องขอกราบขอบพระคุณ ประธานกองทุนและผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้านอินทร์ เหมงันตึก กรรมการกองทุน สมาชิกกองทุน ตลอดจนสมาชิกของชุมชน บ้านโนนกลุ่ม ตำบลมิตรภาพ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งได้ให้ความร่วมมือ และให้ข้อมูลในด้านต่าง ๆ รวมถึงการเสียสละเวลาอันมีค่าแก่ผู้จัดทำ

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร. ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข อาจารย์ที่ปรึกษาและอาจารย์นิเทศก์ ตำบลมิตรภาพ ที่ได้วางกรอบและแนวทางในการทำโครงการ ให้คำแนะนำ ปรึกษาในเรื่องต่าง ๆ รวมถึงการจัดทำสารนิพนธ์ของผู้จัดทำ

ขอขอบพระคุณ จำเอกสงค์ พิษพันธ์ นักพัฒนาชุมชน 6 ซึ่งเป็นอาจารย์นิเทศก์ ที่ได้ให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็น ตลอดจนการแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการเก็บและรวบรวมข้อมูล และการจัดทำสารนิพนธ์

ขอขอบคุณเพื่อนบัณฑิตกองทุนตำบลมิตรภาพที่ให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ แนะนำและร่วมแก้ไขในการเก็บข้อมูลการปฏิบัติงานในพื้นที่ และจัดทำสารนิพนธ์

ท้ายที่สุดนี้หากสารนิพนธ์ฉบับนี้มีส่วนที่เป็นสาระประโยชน์ ผู้จัดทำขอขอบความดีความชอบให้แก่ บิดา มารดาและบุคคลที่กล่าวนามและมีได้กล่าวนามแล้วข้างต้นนี้

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

วิภาภา เจือจันทิก

สิงหาคม 2545

สารบัญ

	หน้า
หน้าอำนวยการ	ก
บทคัดย่อ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญแผนภาพ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
บทที่ 1 บทนำ	
หลักการและเหตุผล	1
วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	2
กรอบความคิดทฤษฎี	2
วิธีดำเนินการ	2
ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการ	3
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ	4
ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544	6
ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	6
หลักเกณฑ์และแนวทางในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	
การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	9
การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	9
หลักการประเมินโครงการ แบบชีพพีโมเดล	10
เอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	11

สารบัญ (ต่อ)

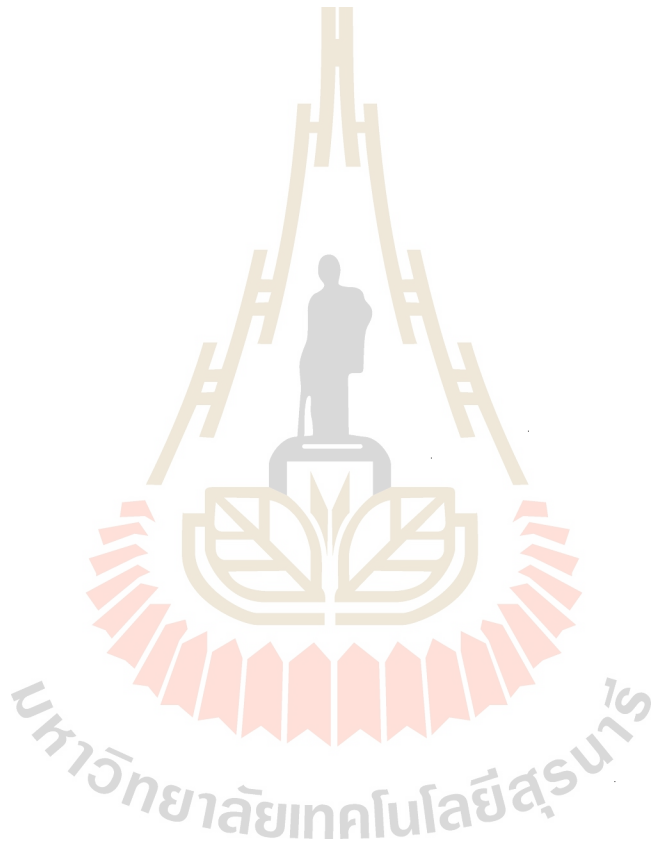
	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการประเมินโครงการ	
วิธีการประเมินโครงการ	12
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	13
ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ	14
เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ	20
การเก็บรวบรวมข้อมูล	21
การวิเคราะห์ข้อมูล	21
บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ	
ผลการประเมินบริบทชุมชน	22
ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม	33
ผลการประเมินเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้	39
ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ	39
สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	40
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	
สรุป	41
อภิปรายผล	44
ข้อเสนอแนะ	45
บรรณานุกรม	46
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก.	
ภาคผนวก ข.	
ประวัติผู้เขียน	

สารบัญแผนภาพ

หน้า

แผนภาพที่ 3.1 : แสดงระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

15

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.1 : แสดงสถานการณ์มลพิษทางน้ำปี 2539 – 2541	25
ตารางที่ 4.2 : แสดงพื้นที่ป่าไม้ประเทศไทย	25
ตารางที่ 4.3 : แสดงความอุดมสมบูรณ์ของดินในการทำเกษตรกรรม	26
ตารางที่ 4.4 : แสดงจำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามลักษณะประชากร	29
ตารางที่ 4.5 : แสดงการจัดตั้งกลุ่มต่าง ๆ ของชุมชนบ้านโนนกลุ่ม	30
ตารางที่ 4.6 : แสดงจำนวนและร้อยละของครูที่สอนแยกตามลักษณะวิชาเอก	31
ตารางที่ 4.7 : แสดงจำนวนและร้อยละของนักเรียนในโรงเรียนแยกตามระดับชั้น	32

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

คนไทยในอดีตคืออยู่กันเป็นครอบครัวใหญ่ ในการดำเนินชีวิต หรือวิถีชีวิตของสังคมในอดีต เป็นสังคมแบบพึ่งพาตนเอง อยู่อย่างพอเพียง ในระบบเศรษฐกิจแบบยังชีพ อยู่กับธรรมชาติพึ่งพาธรรมชาติที่เอื้ออำนวย มีความอุดมสมบูรณ์ ดังกล่าวที่ว่า “ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว” ลักษณะเด่นทางสังคมเป็นสังคมที่เอื้ออาทรและถ้อยทีถ้อยอาศัยซึ่งกันและกัน

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 – ฉบับที่ 7 นั้น แม้จะประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง คือ เศรษฐกิจของประเทศมีความเจริญก้าวหน้า ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น แต่ก็ยังมีปัญหาในการกระจายรายได้สู่ประชาชนไม่ทั่วถึง โดยเฉพาะประชาชนที่อาศัยอยู่ในชนบท และประชาชนบางส่วนของที่อาศัยอยู่ในชุมชนเมือง ความยากจนของประชาชนในชนบทและชุมชนเมือง คือการไม่มีทุนและขาดโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุน เพื่อนำมาพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ลดรายจ่าย ตลอดจนบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน รัฐบาลซึ่งมี พ.ศ.ท. ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งท่านมีเจตนารมณ์ที่จะแก้ไขปัญหาคความยากจน โดยได้กำหนดนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สำหรับเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการการเงินกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการสร้างความเข้มแข็งด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองผู้พึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

ชุมชนบ้านโนนกลุ่ม หมู่ที่ 2 ตำบลมิตรภาพ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา เป็นหมู่บ้านหนึ่งในโครงการกระตุ้นเศรษฐกิจตามแผนของรัฐบาล ซึ่ง ณ ปัจจุบันสามารถจัดตั้งกองทุน และคณะกรรมการเรียบร้อยแล้ว ตลอดจนได้มีการจัดสรรเงินกองทุน 1 ล้านบาทให้สมาชิกไปบางส่วนแล้ว ตามระเบียบกองทุน จึงนำมาสู่การศึกษาเกี่ยวกับการประเมินผลการบริหารจัดการว่ามีประสิทธิภาพหรือไม่ เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการให้กับรัฐบาลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

ในกรณีศึกษา การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านของ ชุมชนบ้านโนนคุ้ม หมู่ที่ 2 ตำบล มิตรภาพ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อให้ทราบถึงกระบวนการดำเนินการบริหารงานของกองทุนหมู่บ้านว่ามีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด
2. เพื่อให้ทราบว่าสมาชิกผู้กู้เงินของกองทุนสามารถยกระดับความเป็นอยู่ของคนได้มากน้อยเพียงใด
3. เพื่อให้ทราบว่าเงิน 1 ล้านบาท มีส่วนกระตุ้นให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ในชุมชนมากน้อยเพียงใด
4. เพื่อให้ทราบว่าปัจจัยอะไรทำให้การบริหารจัดการกองทุนเกิดประสิทธิภาพ

กรอบแนวคิดทฤษฎี

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จะใช้ต้นแบบทางความคิดเชิงระบบคือ ซิฟป์โมเดล (CIPP Model) โดยที่

C	มาจาก	Context	คือ	บริบทของหน่วยระบบ
I	มาจาก	Input	คือ	ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ
P	มาจาก	Process	คือ	กระบวนการของหน่วยระบบ
P	มาจาก	Product	คือ	ผลผลิตของหน่วยระบบ

การประเมินผลแบบจำลอง CIPP Model นี้เป็นการประเมินเพื่อให้รายละเอียดต่างๆ ได้แก่ ด้านบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ เพื่อบ่งชี้ผลสัมฤทธิ์ของโครงการแบบจำลอง ซึ่งนับได้ว่าเป็นการรับข่าวสารแบบสะสมที่ช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารเป็นอย่างมาก ทั้งยังเป็นแบบจำลองที่เข้าใจง่าย และสะดวกในการปฏิบัติจริง

วิธีดำเนินการ

การดำเนินการศึกษากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของชุมชนบ้านโนนคุ้ม หมู่ที่ 2 ตำบล มิตรภาพ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา มีวิธีการดำเนินการดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการสำรวจในบ้านโนนกลุ่ม ซึ่งเป็นข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ ได้แก่ เกษตรกรรม ค้าขาย โดยใช้แบบ สัมภาษณ์ และแบบเก็บข้อมูล บร.1-บร.12 จากจำนวน 511 ครัวเรือน ในการเก็บข้อมูลแบบ บร. ต่างๆ นั้นจะกำหนดขนาดของตัวอย่างร้อยละ 15 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ตามหลัก การกำหนดตัวอย่างในรายวิชาการวิจัยชุมชน

1.2 ข้อมูลทุติภูมิ (Secondary data) เป็นข้อมูลที่ได้มาจากการค้นคว้าเอกสารต่างๆ จากส่วนราชการ และที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หนังสือพิมพ์ และสิ่งตีพิมพ์ต่างๆ

2. วิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์เพื่อเป็นการประเมินผลโครงการจะใช้ทั้งวิธีแบบเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพโดยที่

การวิเคราะห์เชิงปริมาณ เป็นการวิเคราะห์ที่จะต้องทราบค่าที่แน่นอน หรือการหา ค่าที่สามารถออกมาเป็นตัวเลขได้ ได้แก่ การใช้ระดับข้อมูลช่วงอัตรา และอัตราส่วนมาตรา ซึ่ง จะใช้สถิติ การหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ฐานนิยม มัชยฐาน และส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นต้น

การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ จะใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนาเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ หรือความคิดเห็น โดยใช้อัตราส่วนร้อยละ ตารางเป็นสำคัญ และจำใช้ CIPP Model เป็นหลัก ในการวิเคราะห์

ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

จากการศึกษาตามวัตถุประสงค์ ผลการศึกษาครั้งนี้จะได้ประโยชน์ดังนี้

1. ได้ทราบถึงประสิทธิภาพของกระบวนการดำเนินการบริหารงานกองทุนหมู่บ้าน
2. ได้ทราบว่าสมาชิกผู้กู้เงินของกองทุนสามารถยกระดับความเป็นอยู่ของคนได้อย่างยั่งยืน
3. ได้ทราบว่าเงิน 1 ล้านบาท มีส่วนช่วยให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ รวมทั้งการ กระจายรายได้ของชุมชนอย่างทั่วถึง
4. ได้ทราบถึงปัจจัยที่ทำให้การบริหารจัดการกองทุนเกิดประสิทธิภาพ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุนชุมชนบ้านโนนคุ้ม หมู่ที่ 2 ตำบลมิตรภาพ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา มีการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องในประเด็นโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ดังนี้

นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1. นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

นโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล ซึ่งได้แถลงต่อรัฐสภาในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกองทุนละ 1 ล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุนสร้างอาชีพเสริมและสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชนและวิสาหกิจขนาดเล็ก

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นนโยบายของรัฐบาล ซึ่งมีพันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านกระบวนการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม และการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โดยรัฐบาลดำเนินการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกองทุนละ 1 ล้านบาท พร้อมเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้านและชุมชนเมืองกันเอง

(รายละเอียดอ่านเพิ่มเติมได้จากภาคผนวก ก.)

2. หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

นโยบายดังกล่าวจะประสบผลสำเร็จได้ควรประกอบด้วยหลักสำคัญ 4 ประการ คือ

1. ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. การบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนของหมู่บ้าน
3. การปฏิรูประบบบริหารราชการแผ่นดินตามแนวทางโดยให้หมู่บ้านเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา
4. การติดตามและประเมินผล โดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุน

ปรัชญาสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง คือ

1. เสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น
2. ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคต และจัดการหมู่บ้านและชุมชนด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง
3. เกื้อกูลประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน
4. เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน และประชาสังคม

5. กระจายอำนาจให้ท้องถิ่นและพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน

3. วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีดังนี้

การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติตามนโยบายของรัฐบาลมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หรือ เพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉิน และความจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน
2. เสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง
3. เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่มเพื่อแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพ และส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต
5. เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

(รายละเอียดอ่านเพิ่มเติมได้จากภาคผนวก ก.)

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วยสาระสำคัญ 2 ประเด็นดังนี้

1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ว่าด้วยเรื่องการจัดตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ วาระในการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในแต่ละวาระ การพ้นตำแหน่ง และว่าด้วยการประชุมในแต่ละคราวของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

2. สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ว่าด้วยเรื่องความรับผิดชอบและหน้าที่ที่สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ บทบาท การวางนโยบาย กฎหมายและข้อบังคับที่ใช้ในการจัดตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ และการประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่าง ๆ ให้ประชาชนได้รับรู้เกี่ยวกับการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ดังนั้น การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จะขาดองค์ประกอบอย่างใดอย่างหนึ่งไม่ได้ เพราะจะไม่สามารถจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านได้

(รายละเอียดอ่านเพิ่มเติมได้จากภาคผนวก ก.)

ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบข้อบังคับของกองทุนชุมชนบ้านโนนกลุ่ม หมู่ที่ 2 ตำบลมิตรภาพ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา จัดทำขึ้นเพื่อส่งเสริมและสร้างนิสัยการออม เสียสละ เอื้ออาทร และเป็นไปด้วยความคล่องตัว มีประสิทธิภาพ รวมทั้งเอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกโดยรวม จึงเห็นสมควรกำหนดระเบียบการดำเนินงานของกองทุนชุมชนบ้านโนนกลุ่มไว้ดังนี้

ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกองทุนชุมชนบ้านโนนกลุ่ม”

ที่ตั้งของกองทุน เลขที่ 38 หมู่ที่ 2 ตำบลมิตรภาพ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา 30140

วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุน เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้กับสมาชิก เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์ด้วยวิธีการถือหุ้น การฝากเงินตั้งจะและเงินรับฝาก เพื่อเป็นการให้บริการเงินกู้แก่สมาชิก เพื่อพัฒนาจิตใจให้สมาชิกเป็นคนดี มีคุณธรรม มีความรักความสามัคคีในชุมชน เพื่อให้สมาชิกมีการเรียนรู้ในชุมชน เพื่อการพึ่งตนเองและการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามแนวพระราชดำริฯ และเพื่อส่งเสริมสนับสนุนภูมิปัญญาชาวบ้านในการจัดการทรัพยากรที่ดีและคุ้มค่าอย่างที่สุด

แหล่งที่มาของกองทุน ประกอบด้วยเงินที่ได้รับจัดสรรจากคณะกรรมการ เงินกู้ยืม ดอกผล หรือประโยชน์ใด ๆ ที่เกิดขึ้นจากกองทุน เงินฝากสัจจะและเงินรับฝาก เงินค้ำหุ้น เงินสมทบจาก กลุ่มหรือองค์กรสมาชิก เงินหรือทรัพย์สินอื่น ๆ ที่กองทุนได้รับ โดยไม่มีเงื่อนไขผูกพันอื่นใด สมาชิก ประกอบด้วย

คุณสมบัติของสมาชิก ต้องเป็นผู้ที่ทำนาก หรืออาศัยอยู่ในหมู่บ้านเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 6 เดือนก่อนการจัดตั้งกองทุนตามสำเนาทะเบียนบ้าน ต้องเป็นผู้มีนิสัยอันดีงาม และต้องมีเงินฝากสัจจะและถือหุ้นของกองทุน

การสมัครเป็นสมาชิก ต้องเขียนและยื่นใบคำร้องขอสมัครเป็นสมาชิกกองทุนที่คณะกรรมการกองทุน

การพ้นจากการเป็นสมาชิก โดยการตาย ลาออก วิกลจริต หรือถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ ที่ประชุมใหญ่มีมติให้ลาออกด้วยคะแนนเสียงสองในสามของผู้ร่วมประชุมและผู้ที่เกี่ยวข้องฝ่ายหนึ่งของกองทุน

(รายละเอียดอ่านเพิ่มเติมได้จากภาคผนวก ก.)

หลักเกณฑ์และแนวทางในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การติดตามสังเกตการณ์คณะกรรมการกองทุนชุมชนบ้านโนนกลุ่ม หมู่ที่ 2 ตำบลมิตรภาพ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา มีดังนี้

1. จะต้องมีการร่วมสามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมดเข้าร่วมประชุม
2. การเลือกคณะกรรมการหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้เป็นไปตามมติที่ประชุม

คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จะต้องเป็นไปตามข้อ 17 ของระเบียบว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พุทธศักราช 2544 ดังนี้

1. เป็นผู้ที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 2 ปี ก่อนวันที่ได้รับคัดเลือกเป็นกรรมการกองทุน
2. เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ โดยอายุ 20 ปีบริบูรณ์
3. ปฏิบัติตนอยู่ในศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ไม่ติดการพนัน ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด และไม่มีประวัติเสียด้านการเงิน ตลอดจนยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย
4. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

5. ไม่เคยได้รับโทษจำคุก
6. ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ องค์กรอิสระ
7. ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง
8. ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุน

(รายละเอียดอ่านเพิ่มเติมได้จากภาคผนวก ก.)

2. แบบคำขอขึ้นทะเบียน และประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน

เมื่อกองทุน ได้จัดตั้งขึ้นเรียบร้อยแล้วกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะต้องไปขอขึ้นทะเบียนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อขอรับการสรรเงินจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. การขอขึ้นทะเบียนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1.1 จัดทำแบบขอขึ้นทะเบียนตามแบบ กทบ.2 ซึ่งขอรับแบบ กทบ.2 จากคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ

1.2 ยื่นแบบคำขอขึ้นทะเบียนกับธนาคารออมสิน หรือธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด พร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้อง คือ ระเบียบ ข้อบังคับของกองทุน

1.3 เปิดบัญชีกับธนาคาร

2. การประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

เมื่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้ยื่นขึ้นทะเบียนต่อธนาคารแล้ว คณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอร่วมกับกองทุนหมู่บ้านจะประเมินความพร้อมในเรื่องต่างๆ ดังนี้

2.1 การคัดเลือกคณะกรรมการ

2.2 คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน

2.3 ความรู้ ประสบการณ์ และความมั่นใจการบริหารกองทุนของคณะกรรมการ

2.4 ระเบียบ ข้อบังคับในการดำเนินการกองทุน

2.5 การมีส่วนร่วมของชาวบ้านหรือสมาชิกในการจัดการกองทุน

2.6 การปฏิบัติตัวของสมาชิกตามระเบียบ และข้อบังคับของกองทุน

2.7 การเปิดบัญชีเงินฝากของกองทุน

(รายละเอียดอ่านเพิ่มเติมได้จากภาคผนวก ก.)

การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้นั้น คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยกองทุนชุมชนบ้านโนนกลุ่ม หมู่ที่ 2 ตำบลมิตรภาพ อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดนครราชสีมา มีเกณฑ์การพิจารณาเงินกู้กองทุนให้กับสมาชิก ดังนี้

1. การอนุมัติเงินกู้ สมาชิกที่ต้องการขอกู้เงินจะต้องจัดทำโครงการเพื่อขอกู้เงินจากคณะกรรมการ โดยระบุวัตถุประสงค์ประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน
2. สมาชิกที่ขอกู้เงิน โครงการต้องสามารถดำเนินการได้จริง มีความเป็นไปได้ทางการตลาดและสามารถเห็น ได้ชัดเจนว่ามีความคุ้มค่าต่อการลงทุน
3. วงเงินกู้ สมาชิกรายหนึ่งกู้ได้ไม่เกินสองหมื่นบาท ถ้าเกินสองหมื่นบาทคณะกรรมการจะเรียกสมาชิกทั้งหมดมาพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดและต้องใช้หลักทรัพย์มาค้ำประกัน แต่ทั้งการอนุมัติเงินกู้อย่างหนึ่งต้องไม่เกินห้าหมื่นบาท
4. การทำสัญญาเงินกู้ทุกประเภท ต้องมีการทำสัญญาไว้กับคณะกรรมการตามแบบและเงื่อนไขที่กองทุนกำหนด
5. หลักประกันเงินกู้ต้องให้สมาชิกกองทุนจำนวนสองคนเป็นผู้ค้ำประกันและต้องมีหลักทรัพย์ในการค้ำประกัน
6. การชำระคืนเงินกู้ต้องส่งเงินต้นและดอกเบี้ยภายใน 1 ปี
7. อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 6 บาทต่อปี หรือร้อยละ 0.50 บาทต่อเดือน

(รายละเอียดอ่านเพิ่มเติมได้จากภาคผนวก ก.)

การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ตามที่รัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีปรัชญาในการสร้างจิตสำนึกความเป็นชุมชนท้องถิ่น โดยชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตจัดการหมู่บ้านและชุมชนให้มีคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง เสริมสร้างการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้าง และพัฒนาความคิดริเริ่ม การแก้ไขปัญหาและการสร้างศักยภาพทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชน พร้อมเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านกันเอง อีกทั้งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ จากความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จ สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จึงให้มีการสนับสนุนโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมุ่งสนับสนุนกองทุนที่ได้รับการอนุมัติจัดสรรเงินแล้ว เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องนำไปสู่

ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจของชุมชนอย่างยั่งยืน โดยการจัดสรรเงินให้ทุนการศึกษาแก่บัณฑิตที่ว่างงานให้เข้าศึกษาในหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ โดยกำหนดให้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องกองทุนหมู่บ้านและเน้นการให้ปฏิบัติจริงในพื้นที่เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษา และผู้ที่จบหลักสูตรจะได้รับ “ประกาศนียบัตรบัณฑิต” ซึ่งเป็นการประเมินบัณฑิตเพื่อสร้างศักยภาพและยกระดับการศึกษาของบัณฑิตให้มีทักษะในการบริหารจัดการและเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อีกทางหนึ่ง

หลักการประเมินโครงการ แบบซิฟท์โมเดล (CIPP Model)

แนวคิดและรูปแบบการประเมิน แบบซิฟท์โมเดล (CIPP Model) ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) สตัฟเฟิลบีม กล่าวว่า “การประเมิน เป็นกระบวนการของการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ” โดยมีแนวคิดพื้นฐานคือ การดำเนินกิจการของโครงการ การประเมินโครงการและการตัดสินใจ สตัฟเฟิลบีม ได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation ; C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ
2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation ; I) เป็นการประเมินเพื่อความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร อาทิ จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยี และแผนการของการดำเนินการโครงการ
3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation ; P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน
4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation ; P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการขยาย เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

นอกจากนี้ได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมิน ดังนี้

1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planing Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินการ

2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuring Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้น ที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงการของแผนงาน และขั้นตอนของการดำเนินการของโครงการ

3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementing Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณาการยุติ ถ้มเลิก หรือปรับขยายโครงการที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

เอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

หนังสือพิมพ์มติชนรายวันประจำวันอังคารที่ 15 มกราคม 2545 หน้า 6 ได้กล่าวการบริหารกองทุนล้านบาทให้มีประสิทธิภาพว่า การบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องสร้างความรู้ การบริหารจัดการที่โปร่งใส การดำเนินงานเน้นสนับสนุนและช่วยแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนมากกว่ายึดกฎระเบียบตายตัว จึงต้องแก้ไขระเบียบที่ไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติจริง การติดตามช่วยแก้ไขปัญหาแก่ชาวบ้าน การเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่คณะกรรมการกองทุน การพัฒนาตัวชี้วัด การบริหารแบบโปร่งใส เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนทุกระดับมีแนวทางพัฒนาภาคใให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

หนังสือพิมพ์มติชนรายวันประจำวันเสาร์ที่ 19 มกราคม 2545 หน้า 20 ได้กล่าวว่า ความคืบหน้าของนโยบายกระจายรายได้สู่ชุมชนระดับรากหญ้าผ่านโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง หลังจากรัฐบาลดำเนินโครงการไปได้ประมาณ 5 เดือน ขณะนี้โอนเงินให้แล้ว 97% นอกจากนี้ คณะกรรมการประเมินเบื้องต้นแล้วเห็นว่า มีแนวโน้มหนี้สูงสูงมาก เนื่องจากผู้กู้ไม่สามารถชำระเงินคืนได้ ปัญหาหลักคือ ระยะเวลาใช้คืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ย 1 ปีเร็วเกินไป ส่วนใหญ่ชาวบ้านทใช้เงินกู้สำหรับลงทุนเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ ที่ยังไม่ทันขายผลผลิตมาชำระหนี้ตามกำหนดได้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ เป็นการศึกษารายกรณีเฉพาะชุมชนบ้านโนนคุ้ม หมู่ที่ 2 ตำบลมิตรภาพ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีวิธีดำเนินการประเมินดังนี้

วิธีการประเมินโครงการ

รูปแบบที่ใช้ในการดำเนินการประเมินในครั้งนี้ จะใช้การประเมินเชิงระบบ ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้สร้างแบบจำลอง (Model) เพื่อใช้ในการประเมิน ตัวอย่างเช่น

1. รูปแบบการประเมินของสคริฟเวน (Scriven's Evaluation Model) ซึ่งสคริฟเวนได้จำแนกประเภทของการประเมินออกเป็น

1.1 การประเมินโดยยึดเป้าหมายเป็นหลัก เป็นการประเมินที่ใช้เป้าหมายของโครงการเป็นเกณฑ์ โดยแบ่งการประเมินออกเป็น การประเมินระหว่างการดำเนินการและการประเมินผลรวม

1.2 การประเมินที่ไม่ยึดเป้าหมายเป็นหลัก เป็นการประเมินที่ไม่ได้มุ่งเน้นเฉพาะผลผลิตที่เกิดขึ้นตามเป้าหมายเพียงอย่างเดียว แต่จะเป็นการนำผลกระทบอื่น ๆ มาร่วมพิจารณาด้วย

นอกจากนี้ สคริฟเวน ยังได้จำแนกการประเมินตามสิ่งที่ประเมินออกเป็น การประเมินคุณค่าภายใน ซึ่งเป็นการประเมินเกี่ยวกับจุดประสงค์ เนื้อหา โครงสร้างหรือประสิทธิภาพของเครื่องมือที่ใช้ และการประเมินความคุ้มค่า ซึ่งเป็นการประเมินผลของการดำเนินโครงการที่มีต่อผู้รับบริการโครงการ

2. รูปแบบการประเมินของสเตก (Stake's Concepts and Model of Evaluation) ซึ่งสเตกได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายแล้วนำมาจัดให้เป็นระบบ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 มิติ ได้แก่

มิติที่ 1 ได้แก่ สิ่งนำ การปฏิบัติ และผลผลิต

มิติที่ 2 จะเป็นส่วนของการบรรยายถึงความต้องการให้เกิดขึ้นกับผลที่เกิดขึ้นจริง และส่วนของการตัดสินใจซึ่งเป็นการนำผลที่เกิดขึ้นมาเทียบกับมาตรฐานที่กำหนด

3. รูปแบบการประเมินชีพของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) ซึ่งการประเมินกองทุนชุมชนบ้านโนนกลุ่มในครั้งนี้ จะใช้รูปแบบการประเมินแบบ CIPP Model ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) ในการประเมิน โดยกำหนดประเด็นในการประเมินออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

3.1 การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินการโครงการ คือ การประเมินสภาพทั่วไปของหน่วยระบบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองและรายบุคคล

3.2 การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร คือการประเมินปัจจัยนำเข้าทั้งหมดของหน่วยระบบการบริหารจัดการและของหน่วยระบบกิจการของผู้กู้

3.3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ ของหน่วยระบบบริหารจัดการกองทุนและหน่วยระบบการดำเนินการของผู้กู้

3.4 การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลผลิตทั้งหมดที่เกิดขึ้นในหน่วยระบบการบริหารจัดการ และแนะนำส่งเสริมผู้กู้ และหน่วยระบบการดำเนินการของผู้กู้แต่ละราย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร หมายถึง กลุ่มทั้งหมดของสิ่งที่ต้องการศึกษา ซึ่งได้แก่ ชุมชนบ้านโนนกลุ่มซึ่งมีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 511 ครัวเรือน ประชากรทั้งหมด 2,283 คน ซึ่งมีสถานภาพและบทบาทหน้าที่ต่าง ๆ ซึ่งจำแนกได้ดังนี้

1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน	12 คน
2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน	270 คน
2.1 สมาชิกที่ได้รับอนุมัติให้กู้	จำนวน	63 คน
2.2 สมาชิกทั่วไป	จำนวน	207 คน
3. ชาวบ้านที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน	2,013 คน
4. ผู้นำกลุ่มอาชีพ	จำนวน	6 กลุ่ม

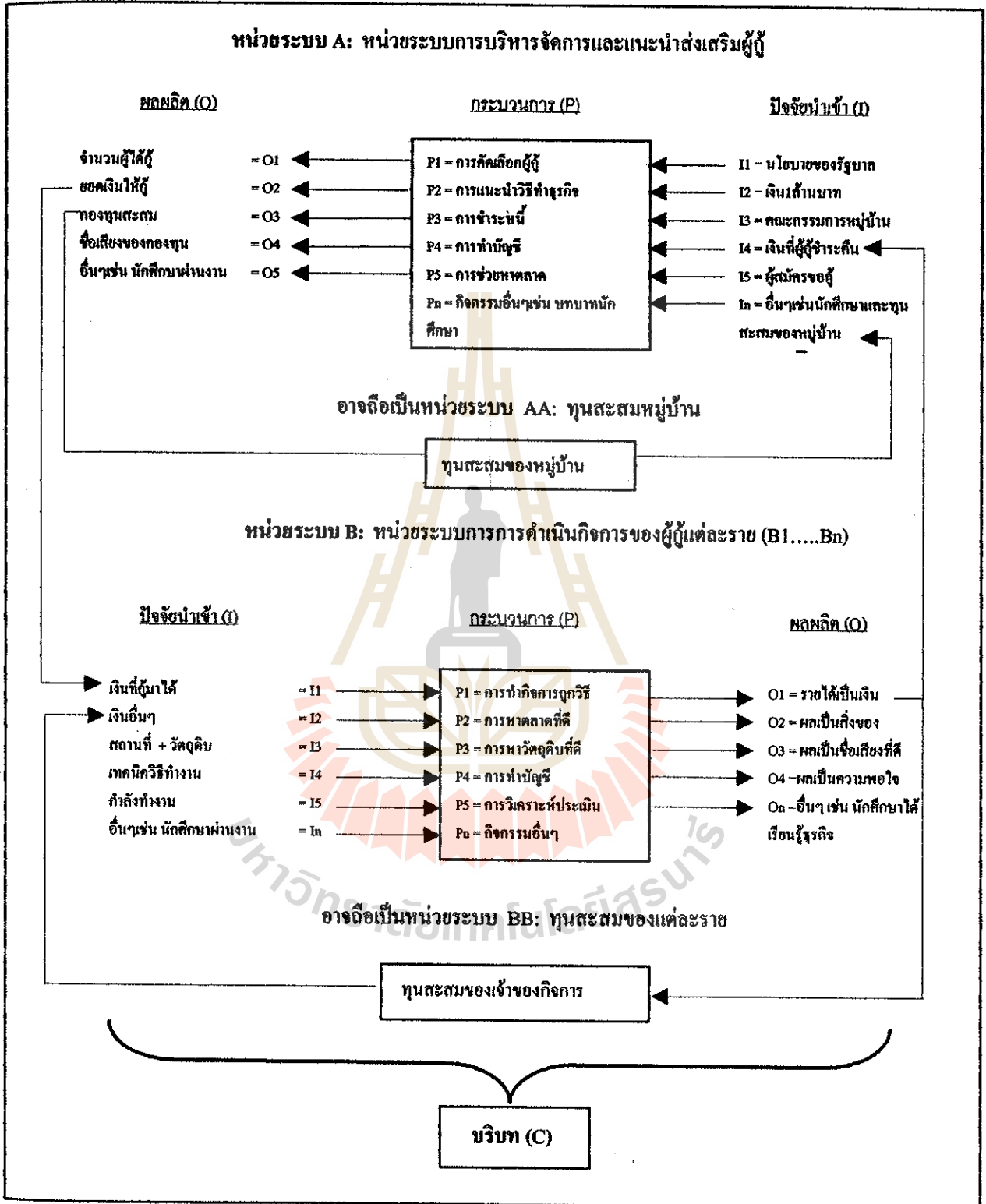
กลุ่มตัวอย่าง หมายถึง กลุ่มที่ถูกเลือกจากประชากรเพื่อใช้เป็นตัวแทนในการศึกษา ซึ่งกลุ่มตัวอย่างหรือผู้ให้ข้อมูลสำหรับการประเมิน ได้แก่ ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านโนนกลุ่ม โดยใช้อัตราส่วนร้อยละ 15 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด

ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

ตัวแปรและตัวชี้วัด มีความหมายที่คล้ายคลึงกันและสามารถใช้แทนกันได้ ซึ่งจากการศึกษาถึงความหมายตามชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนาแล้ว หมายถึง ข้อความที่แสดงหรือระบุประเด็นที่ต้องการประเมิน

ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการนั้น จะใช้ CIPP Model เป็นหลักซึ่งจะแสดงถึงองค์ประกอบภายในของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองดังแผนภูมิที่ 3.1 นี้

แผนภูมิที่ 3.1 แสดงระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยภาพรวมตามแนวคิดเชิงระบบประกอบไปด้วย 2 หน่วยระบบดังนี้

1. หน่วยระบบ A หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้
2. หน่วยระบบ B หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย

ดังนั้น ในการกำหนดตัวชี้วัดเพื่อที่จะประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จะมีรายการตัวชี้วัด ดังนี้

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ ประกอบไปด้วยตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด คือ

1. ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator) ของหน่วยระบบกองทุนหมู่บ้าน แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

1.1 บริบทระดับประเทศ เช่น สภาพของที่ดิน, ป่าไม้ สภาพศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และตัวบ่งชี้อื่น ๆ ในแบบรายงาน บร.1

ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ หรือ ตัวชี้วัดบริบทรอบนอก ประกอบไปด้วยตัวแปร ดังนี้

1. ความยากจนของประเทศ
2. นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)
3. ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ
4. สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน
5. ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน
6. บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท บางคน เรียกว่า ความล้มเหลวของท้องถิ่นชนบท
7. ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ
8. อื่น ๆ

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น เช่น สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน / ชุมชนนี้ สภาพป่าและหนองน้ำ สภาพที่ดินทำกินของชาวบ้านในหมู่บ้าน / ชุมชนและตัวบ่งชี้อื่น ๆ ในแบบรายงาน บร.1

ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น หรือตัวชี้วัดบริบทภายในท้องถิ่น ประกอบไปด้วยตัวแปรตาม บร.1 ดังต่อไปนี้

1. ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน / ชุมชน
2. สภาพปัจจุบัน
3. ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน / ชุมชน
4. ด้านวัฒนธรรม
5. ข้อมูลด้านอื่น ๆ เช่น

5.1 ลักษณะบางประการด้านเศรษฐกิจและอาชีพ เช่น การมีหนี้สินของชาวบ้าน การมีที่ทำกินของตนเอง, การเช่าที่ทำกิน การมีทัศนคติอยากได้สิ่งนั้น สิ่งนั้นต้องขายทรัพย์สินเดิมหรือกู้ยืม

5.2 วัฒนธรรมหรือประเพณี หรือแบบแผนการดำเนินชีวิตที่เด่น ๆ ของท้องถิ่น / ชุมชน

5.3 ลักษณะบางประการที่เป็นศักยภาพในด้านดี ซึ่งจะเอื้อต่อการสร้างความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนให้แก่ชุมชน เช่น ความสามัคคี ความขยัน การมีแหล่งท่องเที่ยว การมีแหล่งอาหาร เป็นต้น

5.4 ลักษณะบางประการที่สื่อแสดงถึงความไม่เข้มแข็งของชุมชน / ท้องถิ่น เช่น การละทิ้งถิ่น การแตกแยกของครอบครัว ความไม่สามัคคี โรคภัยประจำท้องถิ่น เป็นต้น

2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A (Input Indicator) ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 2.1 นโยบายของรัฐบาลด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
- 2.2 เงิน 1 ล้านบาท
- 2.3 คณะกรรมการหมู่บ้าน
- 2.4 เงินที่ผู้กู้ชำระคืน
- 2.5 ผู้สมัครขอกู้

3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ A (Process Indicator) ประกอบไปด้วย ตัวแปรดังต่อไปนี้

- 3.1 การคัดเลือกผู้กู้
- 3.2 การแนะนำวิธีทำธุรกิจ
- 3.3 การรับชำระหนี้
- 3.4 การทำบัญชี

3.5 การช่วยหาค่า

4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ A (Product Indicator) แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

4.1 ผลโดยตรง (Immediate Result)

1. จำนวนผู้กู้
2. ยอดเงินให้กู้

4.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)

1. จำนวนผู้กู้ที่ได้
2. จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน
3. การขยายกิจการของผู้กู้
4. การเกิดกิจการใหม่ๆ ขึ้นในท้องถิ่น

4.3 ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact)

1. กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง
2. ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้
3. ท้องถิ่นมีเครือข่ายการตลาด
4. ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ
5. อื่น ๆ

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย ประกอบไปด้วยตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด คือ

1. ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ B (Context Indicator) แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

- 1.1 ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดบริบทชนิดเดียวกับตัวชี้วัดระดับประเทศของหน่วยระบบ A
- 1.2 ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่นซึ่งเน้นตัวชี้วัดบริบทชนิดเดียวกับ ตัวชี้วัดระดับท้องถิ่นของหน่วยระบบ A
- 1.3 ตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัว ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
 1. ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว
 2. ทรัพย์สินของผู้กู้และเครือญาติ
 3. หนี้สินธนาคารของผู้กู้
 4. หนี้สินนอกระบบของผู้กู้
 5. อาชีพหลักของผู้กู้

6. รายได้ของครอบครัว
7. ประสบการณ์ในการดำเนินกิจการ
2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B (Input Indicator) ประกอบไปด้วยตัวแปร ดังนี้
 - 2.1 เงินที่กู้มาได้
 - 2.2 เงินอื่นๆ
 - 2.3 สถานที่ และวัตถุดิบ
 - 2.4 เทคนิควิธีทำงาน
 - 2.5 กำลังทำงาน
 - 2.6 อื่น ๆ
3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ B (Process Indicator) ประกอบไปด้วยตัวแปร ดังนี้
 - 3.1 การทำกิจการถูกวิธี
 - 3.2 การหาตลาดที่ดี
 - 3.3 การหาวัตถุดิบที่ดี
 - 3.4 การทำบัญชี
 - 3.5 การวิเคราะห์ประเมิน
4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ B (Product Indicator) แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้
 - 4.1 ผลโดยตรง (Immediate Result)
 1. รายได้เป็นเงิน
 2. ผู้กู้ได้ผลผลิตเป็นสิ่งของ
 3. อื่น ๆ
 - 4.2 ผลกระทบ โดยตรง (Direct Impact)
 1. ผู้กู้ได้ขยายกิจการ
 2. ผู้กู้ได้ทำกิจการด้วยเทคนิควิธีที่ดีขึ้นอันเนื่องมาจากการ ได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
 3. อื่น ๆ
 - 4.3 ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact)
 1. ผู้กู้มีการพึ่งตนเอง
 2. ผู้กู้มีสุขภาพและมีความเข้มแข็ง ในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน
 3. การกลับคืนถิ่นของประชาชน
 4. อื่น ๆ

กล่าวโดยสรุป ตัวชี้วัดการประเมินโครงการ โดยภาพรวมของหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B นั้น มีความเชื่อมโยงต่อกัน เช่น บัญชีนำเข้าของหน่วยระบบ A บางตัว ต้องพึ่งผลผลิตของหน่วยระบบ B คือ รายได้เป็นเงิน ผู้ดูแลแต่ละรายต้องส่งคืนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ดังนั้น เงินที่ผู้ชำระคืนเป็นตัวชี้วัดบัญชีนำเข้าของหน่วยระบบ A

ความสำเร็จของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น ต้องประเมินทั้ง 2 หน่วยระบบ เพราะหน่วยระบบ A ประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับผลผลิตที่ได้จากหน่วยระบบ B กล่าวคือ ถ้าหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ดูแลประสบความสำเร็จ เงินที่ผู้ชำระคืนก็จะส่งเข้าไปเป็นบัญชีนำเข้าให้แก่หน่วยระบบ A มากขึ้น ในทำนองคล้ายกันกับผลผลิตของหน่วยระบบ A คือ ยอดเงินกู้ที่ให้กับผู้กู้ ถ้าออกไปสู่คนดีและมากพอ หน่วยระบบ B จะประสบความสำเร็จด้วย

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

1. การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม

ในการสังเกตจะเกี่ยวกับสภาพทั่วไปด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้าน ตลอดจนการสังเกตอย่างมีส่วนร่วมขณะร่วมกิจกรรม

2. การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ได้แก่ การเข้ารับฟังการประชุมในแต่ละครั้งของชาวบ้าน

3. การสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์จะสัมภาษณ์คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน สมาชิกกองทุน ผู้นำกลุ่มต่าง ๆ ผู้นำชุมชน ตลอดจนชาวบ้านในหมู่บ้าน โดยใช้แบบรายงานต่าง ๆ (ปร.) มีรายละเอียดดังนี้

1. แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน (ปร.1)

2. แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน (ปร.2)

3. แบบรายงานความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (ปร.3)

4. แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน (ปร.4)

5. แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (ปร.5)

6. แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (ปร.6)

7. แบบรายงานการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน (ปร.7)

8. แบบรายงานโครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (ปร.8)

9. แบบรายงานบันทึกการสัมภาษณ์ (ปร.9)

10.แบบรายงานสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน (บร.10)

11.แบบรายงานแบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี (บร.11)

12.แบบรายงานการวิเคราะห์การจัดทำแผนแม่บทชุมชน (บร.12)

4. การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน ได้แก่ การจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนของคณะกรรมการสมาชิกกลุ่มผู้กู้เงิน และการจัดทำแผนแม่บทชุมชน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจะใช้วิธีการเก็บดังนี้

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) ซึ่งเป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้เป็นตัวเลขอย่างชัดเจน เป็นข้อมูลที่สามารถนำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการของสถิติได้หลากหลายวิธี เช่น รายได้ของชาวบ้าน จำนวนสมาชิกในครอบครัว เป็นต้น

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) ซึ่งเป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ที่เป็นการบรรยายความเกี่ยวกับความคิดเห็น ทักษะ ความเข้าใจของชาวบ้านเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นต้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของตัวเลขแล้วสรุปโดยใช้ค่าสถิติ ข้อมูลที่หาค่าสถิติได้ เช่น รายได้ของชาวบ้าน อายุ เพศ เป็นต้น และค่าสถิติที่ใช้ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ฐานนิยม มัชฌิมาน ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นต้น

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่เขียนบรรยายเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ หรือทัศนคติ การวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ การศึกษาเอกสารและข้อมูลที่มีการบันทึกไว้ เช่น ความรู้ความเข้าใจของคณะกรรมการกองทุนเกี่ยวกับระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นต้น โดยใช้อัตราส่วน ร้อยละ ตาราง ในการวิเคราะห์

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

ผลการติดตามประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ของกองทุนชุมชน บ้านโนนกลุ่ม หมู่ที่ 2 ตำบลมิตรภาพ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ได้มีการประเมินในรูปแบบของ CIPP Model ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ผลการประเมินบริบทชุมชน

ในการประเมินบริบทชุมชนนั้นสามารถแบ่งการประเมินออกได้ 2 ระดับ คือ

1. บริบทระดับประเทศ

1.1 ความยากจนของประเทศ

ในการกำหนดสถานการณ์ของประเทศไทย ธนาคารโลกได้พิจารณารายได้ประชาชาติแล้วกำหนดสถานการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศไทยให้ก้าวพ้นจากระดับยากจนมาเป็นประเทศที่มีฐานะทางเศรษฐกิจในระดับกลาง เนื่องจากร้อยละ 82.1 ของคนทั้งหมดหรือจำนวน 8.6 ล้านคน และสองในสามของคนจนทั้งหมดอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะประกอบอาชีพเกษตรกรรม รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย การศึกษาอยู่ในขั้นต่ำและมีภาระหนี้สินมาก

ในส่วนของการดำเนินการแก้ไขปัญหาความยากจนนั้น ได้มีการดำเนินงานมาอย่างต่อเนื่อง เริ่มตั้งแต่ในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 – 2529) จนถึงปัจจุบันได้มีโครงการที่เกิดขึ้นต่าง ๆ ได้แก่ โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โครงการเพื่อบรรเทาปัญหาความยากจนและโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน (กข.คจ.) โครงการที่ดำเนินงานตามนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลในสมัยปัจจุบัน ได้แก่ โครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า โครงการพักชำระหนี้เกษตรกรรายย่อยเป็นเวลา 3 ปี โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ และการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท ส่วนโครงการของทางภาคเอกชน ได้แก่ โครงการจัดสวัสดิการชุมชนเร่งด่วนเพื่อผู้ยากลำบาก โครงการสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมชนบท

กล่าวโดยสรุป คือ สถานการณ์ความยากจนของคนไทยนั้น มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง จะเห็นได้จากในปี 2531 สัดส่วนคนจนอยู่ในระดับร้อยละ 32.6 ลดลงเหลือร้อยละ 23.2 ในปี 2535 และเหลือร้อยละ 11.4 ในปี 2539 แต่เมื่อเกิดภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจขึ้นในปี 2540 ได้ส่ง

ผลให้สัดส่วนคนจนเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 13.0 ในปี 2541 และร้อยละ 15.9 ในปี 2542 ปัญหาความยากจนเริ่มคลี่คลายลงตั้งแต่ ปี 2543 ลดลงเหลือร้อยละ 14.2 และลดลงอีกเหลือร้อยละ 13.0 ในปี 2544 หรือลดลงจากจำนวน 9.9 ล้านคน ในปี 2542 เหลือเพียง 8.2 ล้านคน ในปี 2544 และลดลงอีกเป็น 1.7 ล้านคน ในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา ประกอบกับทางรัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและแก้ไขปัญหาความยากจนโดยมีโครงการต่าง ๆ เกิดขึ้น ตลอดจนภาคเอกชนและชุมชนได้ดำเนินกิจกรรมร่วมกัน ดังนั้น สามารถคาดการณ์ได้ว่าสถานะความยากจนของประเทศไทยมีแนวโน้มลดลงและน่าบรรลุเป้าหมายตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 ที่กำหนดสัดส่วนคนจนให้ลดลงเหลือร้อยละ 12 ของประชากรในปี 2549 ซึ่งเป็นปีสุดท้ายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับนี้

1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมจะยึดกรอบแนวทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อบรรเทาภาวะการว่างงานและส่งเสริมการจ้างงานภาคอุตสาหกรรม

SMEs (Small and Medium Enterprises) เป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งประกอบด้วยกิจการการผลิต กิจการการค้าและกิจการบริการ

SMEs มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของไทย เนื่องจากเป็นแหล่งรองรับการจ้างงานขนาดใหญ่ สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มและอัตราการส่งออกและลดการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศ ช่วยสร้างประสบการณ์แก่ผู้ประกอบการและนักลงทุนหน้าใหม่ เชื่อมโยงระหว่างภาคการผลิตและเป็นการกระจายรายได้สู่ภูมิภาคอีกทางหนึ่ง

ซึ่งทางรัฐบาลมีนโยบายชัดเจนที่จะส่งเสริมผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ให้มีความเข้มแข็งไปพร้อม ๆ กับการเร่งรัดสร้างผู้ประกอบการรายใหม่ เพื่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้อันเป็นฐานภาษีให้กับประเทศระยะยาว โดยดำเนินการดังนี้

1. คณะรัฐมนตรีเห็นชอบจัดตั้งธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs Development Bank) เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนให้กับ SMEs ทั้งในรูปแบบเงินกู้และการค้าประกันสินเชื่อ

2. มอบหมายให้ธนาคารพาณิชย์ของรัฐปล่อยสินเชื่อให้กับ SMEs

3. ลดภาษีเงินได้นิติบุคคลให้กับ SMEs เฉพาะกรณีผู้ประกอบการมีทุนจดทะเบียนชำระแล้วไม่เกิน 6 ล้านบาท จากอัตราภาษีปัจจุบัน 30% ดังนี้

- SMEs ที่มีกำไรไม่เกิน 1 ล้านบาท เสียภาษี 20%
- SMEs ที่มีกำไรไม่เกิน 1-3 ล้านบาท เสียภาษี 25%
- SMEs ที่มีกำไรไม่เกิน 3 ล้านบาทขึ้นไป เสียภาษี 30%

4. ให้สิทธิประโยชน์ภาษีสำหรับธุรกิจร่วมลงทุน (Venture Capital) เพื่อจูงใจในการนำเงินไปลงทุนในกิจการ SMEs

จากที่กล่าวมา สามารถชี้ให้เห็นได้ว่า รัฐบาลได้เห็นความสำคัญของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และได้ส่งเสริมธุรกิจประเภทนี้อย่างจริงจัง ดังจะเห็นว่า มีหน่วยงานต่าง ๆ มากมาย ทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน ได้เข้ามามีบทบาทต่อการส่งเสริมธุรกิจ

1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

การค้าระหว่างประเทศของไทยในปี 2542-2545 เฉพาะในเดือนมกราคม - พฤษภาคม พบว่า ปี 2542 มูลค่าเท่ากับ 4,121,639 ล้านบาท โดยการส่งออก 2,214,249 ล้านบาท การนำเข้า 1,907,391 ล้านบาท ดุลการค้าเท่ากับ 306,858 ล้านบาท และในปี 2545 มูลค่าการค้าเท่ากับ 2,241,295 ล้านบาท โดยการส่งออก 1,142,656 ล้านบาท การนำเข้า 1,097,640 ล้านบาทและดุลการค้าเท่ากับ 46,016 ล้านบาท จะเห็นได้ว่า ดุลการค้าของไทยนั้นลดลง ซึ่งแสดงว่า ประเทศไทยไม่ขาดดุลการค้าระหว่างประเทศ

ประเทศคู่ค้าสำคัญของไทย ปี 2542 - 2545 เฉพาะในเดือนมกราคม - พฤษภาคม ในปี 2542 มูลค่าการค้ากับประเทศญี่ปุ่น เท่ากับ 777,411 ล้านบาท คิดเป็น 18.9% กลุ่มประเทศอาเซียน เช่น มาเลเซีย พม่า สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ เป็นต้น เท่ากับ 713,999 ล้านบาท คิดเป็น 17.3% สหรัฐอเมริกา 722,820 ล้านบาท คิดเป็น 17.5% สหภาพยุโรป 594,974 ล้านบาท คิดเป็น 14.4% และประเทศอื่น ๆ 1,312,436 ล้านบาท คิดเป็น 31.8% และในปี 2545 มูลค่าการค้ากับญี่ปุ่นเท่ากับ 408,338 ล้านบาท คิดเป็น 18.2% กลุ่มประเทศอาเซียน เท่ากับ 417,019 ล้านบาท คิดเป็น 18.6% สหรัฐอเมริกา เท่ากับ 335,633 ล้านบาท คิดเป็น 15.0% สหภาพยุโรป เท่ากับ 293,421 ล้านบาท คิดเป็น 13.1% และประเทศอื่น ๆ เท่ากับ 786,886 ล้านบาท คิดเป็น 35.1% ซึ่งจะเห็นได้ว่า ประเทศไทยได้ทำการค้ากับประเทศญี่ปุ่นมากที่สุด รองลงมาคือ กลุ่มประเทศอาเซียน สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และประเทศอื่น ๆ ตามลำดับ

สรุปได้ว่า การค้าระหว่างประเทศและประเทศคู่ค้าของไทย ในปี 2542 - 2545 เฉพาะในเดือนมกราคม - พฤษภาคม พบว่า ประเทศไทยไม่ขาดดุลการค้าระหว่างประเทศ และทำการค้ากับประเทศญี่ปุ่นมากที่สุด

1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

ในปัจจุบัน ประเทศไทยมีสภาพแวดล้อมที่ไม่อุดมสมบูรณ์เหมือนกับสมัยก่อน เพราะมีบางกลุ่มที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวมทำการตัดไม้ทำลายป่า ทำให้เกิดสภาวะฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล อันเป็นผลที่กระทบโดยตรงกับประชาชนทุกคน อาจสรุปผลสภาวะแวดล้อมภายในประเทศได้ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 : แสดงสถานการณ์มลพิษทางน้ำ ปี 2539 – 2541

แหล่งน้ำ	ค่ามาตรฐาน	ปี 2539	ปี 2540	ปี 2541
แม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง ออกซิเจนละลายในน้ำ (มิลลิกรัม/ ลิตร)	ไม่ต่ำกว่า 2.0	0.7	0.5	1.0
นิโตรเจน (มิลลิกรัม/ลิตร)	ไม่เกิน 4.0	6.2	3.1	2.8
แบคทีเรีย (mpn/100 มิลลิกรัม)	-	85,000	46,000	14,000

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ตารางที่ 4.2 : แสดงพื้นที่ป่าไม้ประเทศไทย

ภาค	ปี 2540		ปี 2541		พื้นที่ถูกทำลาย
	พื้นที่	สัดส่วน	พื้นที่	สัดส่วน	
เหนือ	72.67	68.54	45.66	43.06	37.01
ตะวันออกเฉียงเหนือ	44.31	41.99	13.11	12.43	31.20
กลางและตะวันตก	22.28	52.91	10.03	23.81	12.26
ใต้	18.52	41.89	7.58	17.15	10.94
ตะวันออก	13.23	57.98	4.69	20.57	8.54
ประเทศ	171.02	53.33	81.07	25.28	89.95

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

หมายเหตุ : พื้นที่ถูกทำลายทั้งหมด 250,420 ไร่

ตารางที่ 4.3 : แสดงความอุดมสมบูรณ์ของดินในการทำการเกษตรกรรม

ความอุดมสมบูรณ์	เหนือ	ตะวันออกเฉียงเหนือ	กลาง	ใต้	ทั้งประเทศ
ปานกลาง	12.75	2.94	7.21	1.18	24.08
รุนแรง	2.50	0.20	0.22	0.45	3.37
รุนแรงมาก	8.68	0.33	1.00	2.93	12.94
รวม (ล้านไร่)	23.93	3.47	8.43	4.56	40.39
(%)	(59.2)	(8.6)	(20.9)	(11.3)	(100)
พื้นที่ภาค (ล้านไร่)	107	105.53	63.96	44.2	320.69

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

- หมายเหตุ : 1. รุนแรงปานกลาง พื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ลดลง ผลผลิตต่ำ ควรมีมาตรการป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน พื้นที่ส่วนใหญ่ใช้ปลูก พืชไร่ ไม้ผล ไม้ยืนต้นและสวนป่า
2. รุนแรง พื้นที่นี้หากจะใช้ทำการเกษตร ต้องมีมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ อย่างเคร่งครัด
3. รุนแรงมาก พื้นที่นี้ไม่เหมาะต่อการเกษตรควรกันไว้ปลูกป่า/ไม้ยืนต้น

1.5 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

ข้อมูลจากศูนย์วิจัยกสิกรรมไทยชี้ให้เห็นว่า ประชาชนมีข้อเรียกร้องให้รัฐบาลชุดใหม่พิจารณาออกมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจเพิ่มเติม เพื่อที่ช่วยเพิ่มกำลังซื้อในระบบและสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้บริโภค แต่ถ้าหากรัฐบาลชุดใหม่เร่งดำเนินการใช้จ่าย เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ เพื่อแก้ไขปัญหาสถาบันการเงิน แม้ว่าการใช้จ่ายบางรายการอาจจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจในช่วงแรก ๆ ขณะนี้ หนี้สาธารณะ (รวมหนี้กองทุนฟื้นฟู) มีประมาณ 55 - 56 % และในอีก 5 ปีข้างหน้า (งบประมาณ 2544 - 2549) ถ้ากองทุนฟื้นฟูเกิดความสูญเสียเพิ่มเติมจากการปฏิบัติตามข้อผูกมัดในการขยายหุ้นธนาคารอีก 1.5 แสนล้านบาท จะทำให้สัดส่วนหนี้สาธารณะเพิ่มเติมเป็น 59 % ทำให้คนไทยเป็นหนี้คนละประมาณ 54,000 บาท และหากรัฐบาลชุดใหม่ตัดสินใจใช้เงินแก้ไขปัญหาการเงิน เช่น การเพิ่มทุนให้สถาบันการเงินหรือการจัดตั้งและดำเนินการบริษัทบริหารทรัพย์สินอีก 3 แสนล้านบาทแล้ว สัดส่วนหนี้ก็จะเพิ่มเป็น 65 % ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ข้อมความว่า รัฐบาลมีเพดานสำหรับการดำเนินการงบประมาณขาดดุลและการใช้จ่ายกระตุ้น

เศรษฐกิจในช่วงปีงบประมาณปี 2544 – 2549 ประมาณ 5 % ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ หรือประมาณ 2.5 แสนล้านบาท ซึ่งไม่ใช่วงเงินมากนัก ในช่วงเวลา 5 ปี ดังนั้นจะเห็นว่ารัฐบาลชุดใหม่คงจะต้องเผชิญกับกรอบข้อจำกัดทางการคลังอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ในขณะที่ตลาดและนักลงทุนก็คงเรียกร้องความโปร่งใสของการบริหารจัดการทางการคลังดังกล่าวของรัฐบาล ทั้งนี้ในมุมมองของรัฐบาล การจัดตั้ง บริษัททรัพย์สิน เพื่อซื้อหนี้จากสถาบันการเงินเอกชน อาจเป็นทางเลือกเพื่อเป็นการยืดเวลาและปรับปรุงเงื่อนไขของโครงการให้ความช่วยเหลือในการเพิ่มทุนขั้นที่ 1 ทั้งนี้ปัญหาเรื่องนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ และเงินดังกล่าว ย่อมจะทำให้การขยายสินเชื่อใหม่จะยังคงเป็นไปได้อย่างจำกัด แม้ว่าจะมีสภาพคล่องส่วนเกินประมาณ 5 แสนล้านบาท ในขณะที่ก็ตาม โดยปัญหาดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศ รวมทั้งจะทำให้คนไทยมีหนี้สินเพิ่มขึ้นไปอีก

1.6 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท บางคนเรียกว่า ความล่มสลายของท้องถิ่นชนบท อาจกล่าวสรุปได้ดังนี้

1. ความยากจนของคนในหมู่บ้าน
2. การที่จะทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งที่แท้จริงต้องมาจาก คน ไม่ใช่ มาจากเงิน เพราะเงินบางครั้ง ก็ทำให้คนทะเลาะและทำให้แตกความสามัคคีกันภายในชุมชนได้
3. กลุ่มออมทรัพย์ของหมู่บ้าน ถ้าทำการจัดตั้งแล้วแต่ชาวบ้านไม่นำเงิน ไปฝาก ก็จะทำให้กลุ่มออมทรัพย์เกิดการล่มสลายได้
4. ความแตกต่างทางฐานะของชาวบ้านภายในหมู่บ้าน
5. ชาวบ้านมีการศึกษาน้อย ส่วนมากจะจบแค่ ป.4 ทำให้ไม่ค่อยมีความรู้มากนัก
6. ความสามัคคีปรองดอง การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน ซึ่งบางชุมชนก็ไม่มีสิ่งพวกนี้ทำให้ไม่มีการพัฒนาเท่าที่ควร
7. การมีส่วนร่วมกับภาครัฐบาล ถ้าชุมชนไหนไม่ให้ความร่วมมือกับภาครัฐบาล ก็จะทำให้ชุมชนนั้นไม่มีความเจริญ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ เทคโนโลยีทางการเกษตร ด้านสาธารณสุข วัฒนธรรม เป็นต้น
8. หมู่บ้านบางแห่งของประเทศยังไม่มี ความเจริญเข้าไปภายในหมู่บ้าน เช่น ระบบไฟฟ้า น้ำประปา น้ำบาดาล เป็นต้น

ความอ่อนแอของท้องถิ่นชนบทส่วนใหญ่มาจากการที่คนในหมู่บ้านไม่ค่อยมีความสามัคคีกัน และบางหมู่บ้านไม่ค่อยให้ความร่วมมือกับทางภาครัฐบาลเท่าที่ควร ทำให้เสียโอกาสที่จะทำ

ท้องถิ่นของคนเกิดการพัฒนาไปในทางที่ดี และมีบุคคลบางกลุ่มที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม คอยจะฉกฉวยผลประโยชน์ต่าง ๆ ให้กับตัวเอง

1.7 ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

ในปัจจุบันนี้ กระแสนิยมของสินค้าจากต่างประเทศและวัฒนธรรมต่างชาติ ที่เข้ามาในประเทศไทย นั้นมีมากทางด้านวัฒนธรรม เช่น การแต่งกายที่วัยรุ่นมีค่านิยมตามแบบชาวต่างชาติ เช่นประเทศญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา ซึ่งวัยรุ่นผู้หญิงก็จะแต่งกายแบบสายเดี่ยว ใส่กระโปรงสั้น กางเกงขาสั้น รองเท้าส้นสูง และตอนนี้ที่จะเห็นบ่อย ๆ คือการข้อมสืผมเป็นสีต่าง ๆ และการตัดผมตามแบบนักฟุตบอล คารา และนักร้องชื่อดัง และอีกอย่างที่เราเห็นกันมากในทางโทรทัศน์คือ มีนักร้องชาวต่างชาติเข้ามาแสดงคอนเสิร์ตในประเทศไทยอย่างมากมาย ซึ่งค่านิยมนี้เป็นสิ่งที่สิ้นเปลืองเงินทองของวัยรุ่นและของประชาชน ทำให้ประชาชนบางกลุ่มลืมนิยมของไทยแบบเก่า ๆ ไปแล้ว และทางด้านสินค้าจากต่างชาติที่เข้ามาในไทยมีมากมาย เช่น เหล้า เบียร์ เครื่องดื่มมีเนมา สินค้าแบรนด์เนมต่าง ๆ ที่สั่งเข้ามาในประเทศ และที่นิยมมากที่สุดคือ อาหารฟาสฟู๊ดส์ เช่น ไก่เคเอฟซี แมคโดนัลด์ ไอศกรีมสเวนเช่น เป็นต้น ซึ่งผลิตภัณฑ์พวกนี้ ปีหนึ่ง ๆ ประชาชนภายในประเทศนิยมรับประทานกันมาก และมีราคาแพง ทำให้เงินไหลออกนอกประเทศจำนวนหลายหมื่นบาท และไทยต้องเสียดุลการค้าทุกปี ดังนั้นชาวไทยควรจะไม่นำค่านิยมจากต่างชาติเข้ามาอีก ควรจะแต่งกายแบบไทย สินค้าควรซื้อสินค้าไทย ซึ่งมีมากมายหลายชนิดให้เลือก ไม่ว่าจะเป็นผลไม้ต่าง ๆ อาหารไทย สินค้าพื้นบ้านของไทย และเมื่อคนไทยหันมานิยมของไทย ก็จะทำให้ประเทศมีความเจริญและจะทำให้มีเงินหมุนเวียนภายในประเทศมากขึ้น

2. บริบทระดับท้องถิ่น

2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

จากคำบอกเล่าของชาวบ้านซึ่งสืบทอดกันมานั้น กล่าวว่า “ชาวสีคิ้ว เป็นกลุ่มไทยยวนที่ได้อพยพมาจาก อำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี เมื่อราวพุทธศักราช 2430 เพราะการทำมาหากินที่ค่อนข้างจะขาดแคลนและรวมทั้งมีการเกิดโรคระบาด จึงได้มาตั้งบ้านเรือนอยู่ที่ บ้านจันทึก(ปัจจุบันเป็นอำเภอปากช่อง) ซึ่งเดิมเป็นเมืองอิสระขึ้นตรงต่อเมืองหลวงชื่อ “นครจันทึก” ต่อมา เมืองนครจันทึกได้ถูกตั้งให้เป็นเมืองหน้าด่าน เรียกว่า “ด่านจันทึก”

เมื่อปีพุทธศักราช 2444 เกิดไข้ป่าชุกชุม ประชาชนลำบาก จึงได้พากันอพยพจากบ้านจันทึก ตำบลจันทึก อำเภอจันทึก มาอยู่ที่บ้านหนองบัว หมู่ที่ 1 ตำบลลาดบัวขาว อำเภอจันทึก (ปัจจุบันเป็นอำเภอสีคิ้ว) ต่อมาเมื่อปีพุทธศักราช 2448 ได้ย้ายอีกครั้งโดยไปตั้งที่บ้านสีคิ้ว ตำบลสีคิ้ว

อำเภอจันทิก เพราะเกิดโรคหิวตักโรคระบาด และเมื่อปี 2452 ได้เปลี่ยนชื่อจากด่านจันทิกเป็น อำเภอสิคิ้ว จนมาถึงปัจจุบัน

เหตุที่ได้ชื่อว่า “โนนกลุ่ม” นั้น เริ่มตั้งแต่ได้มีการอพยพย้ายบ้านจากสิคิ้วมาอยู่พื้นที่ ที่เป็นนา และมีลักษณะเป็นโนน และมีต้นไม้ชนิดหนึ่ง ซึ่งขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก ชื่อ “ต้นกลุ่ม” จึงได้มีการตั้งชื่อหมู่บ้านว่า “บ้านโนนกลุ่ม” ตั้งแต่นั้นมา

2.2 สภาพปัจจุบัน

ลักษณะประชากร

ชุมชนบ้านโนนกลุ่มมี 511 หลังคาเรือน ประชากรทั้งหมดจำนวน 2,283 คน เป็นเพศหญิงจำนวน 1,158 คน คิดเป็นร้อยละ 50.72% เป็นเพศชาย 1,125 คน คิดเป็นร้อยละ 49.28% ดังแสดงในตารางที่ 4.4

ตารางที่4.4 : จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามลักษณะของประชากร

ลักษณะของประชากร (อายุ)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1 วัน - 3 ปีเต็ม	68	2.98
3 ปี 1 วัน - 6 ปีเต็ม	139	6.09
6 ปี 1 วัน - 12 ปีเต็ม	147	6.44
12 ปี 1 วัน - 15 ปีเต็ม	130	5.69
15 ปี 1 วัน - 18 ปีเต็ม	108	4.73
18 ปี 1 วัน - 50 ปีเต็ม	1,258	55.10
50 ปี 1 วัน - 60 ปีเต็ม	210	9.20
60 ปี 1 วัน ขึ้นไป	223	9.77
รวม	2,283	100

จากตารางพบว่า ชุมชนบ้านโนนกลุ่ม มีประชากรในวัย 18 ปี 1 วัน - 50 ปีเต็มมีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 55.10 และน้อยที่สุดคือ 1 วัน - 3 ปีเต็ม โดยคิดเป็นร้อยละ 2.98

แหล่งน้ำในหมู่บ้าน

ชุมชนบ้านโนนกลุ่มมีคลองน้ำอยู่ 1 แห่ง คือ ลำตะคอง ซึ่งสามารถใช้น้ำได้ตลอดปี ชาวบ้านในหมู่บ้านใช้น้ำในการทำเกษตรกรรม

อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ	ติดกับ	บ้านสีคิ้ว ตำบลสีคิ้ว
ทิศใต้	ติดกับ	ถนนมิตรภาพ
ทิศตะวันออก	ติดกับ	บ้านมะเกลือใหม่ ตำบลมะเกลือใหม่
ทิศตะวันตก	ติดกับ	บ้านมูลคุ่น ตำบลมิตรภาพ

2.3 ด้านเศรษฐกิจของหมู่บ้าน

อาชีพหลักของชาวบ้านโนนกลุ่ม คือ การทำการเกษตรกรรม ซึ่งได้แก่ การทำนาข้าว เลี้ยงโค กระบือ ต่อมา เมื่อมีการขยายตัวของประชากรเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ จึงทำให้เกิดอาชีพที่หลากหลายขึ้น เช่น รับจ้าง ค้าขาย รับราชการ เป็นต้น บวกกับที่ทางราชการได้มีนโยบายส่งเสริมให้ชาวบ้านรู้ถึงเรื่องของการรวมกลุ่มให้มีการสร้างงาน สร้างอาชีพภายในหมู่บ้าน โดยจัดให้มีวิทยกรเข้ามาอธิบายถึงเรื่องของการนำวัสดุคิบบที่มีในหมู่บ้านมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ดังนั้น ในหมู่บ้านจึงมีการรวมตัวกันของชาวบ้านเพื่อจัดตั้งกลุ่มต่าง ๆ ขึ้น ซึ่งจะแสดงในตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 : แสดงการจัดตั้งกลุ่มต่าง ๆ ของชุมชนบ้านโนนกลุ่ม

กลุ่ม	ตั้งขึ้น พ.ศ.
1. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	2525
2. กลุ่มทอผ้า	2525
3. กลุ่ม อ.ส.ม.	2531
4. กลุ่มฉาปนกิจ	2535
5. กลุ่มเกษตรกร	2538
6. กลุ่มสัจจะออมทรัพย์เพื่อการผลิต	2544

2.4 ด้านวัฒนธรรม

1. วัด บ้านโนนกลุ่มมีวัดอยู่ 2 แห่ง ชื่อว่า วัดโนนกลุ่มใน และวัดโนนกลุ่มนอก
2. ภาษาพื้นบ้าน คือ ภาษาชน
3. งานบุญหรือประเพณีต่าง ๆ ซึ่งได้สืบทอดกันมาดังนี้

เดือนมกราคม	ประเพณีทำบุญขึ้นปีใหม่ และเทศน์มหาชาติ
เดือนกุมภาพันธ์	ประเพณีเทศน์มหาชาติ
เดือนเมษายน	ประเพณีรำเดือนห้า
เดือนพฤษภาคม	ประเพณีทำบุญกลางบ้าน
เดือนกรกฎาคม	ประเพณีเข้าพรรษา
เดือนตุลาคม	ประเพณีตักบาตรพระลอย และออกพรรษา
เดือนพฤศจิกายน	ประเพณีกวนข้าวยาสุ

2.5 ข้อมูลด้านอื่น ๆ

1. ข้อมูลด้านการศึกษา

บ้านโนนกลุ่มมีโรงเรียนระดับประถมอยู่ 1 แห่ง ชื่อ โรงเรียนบ้านโนนกลุ่มมิตรภาพที่ 210 มีครูทั้งหมด 28 ท่าน ซึ่งแต่ละท่านจบการศึกษาแยกตามวิชาเอกดังตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6 : จำนวนและร้อยละของครูที่สอนแยกตามลักษณะวิชาเอก

วิชาเอก	จำนวน (คน)	ร้อยละ
คณิตศาสตร์	3	10.72
ศิลปศึกษา	1	3.57
ปฐมศึกษา	7	25
บริหาร	4	14.29
ภาษาไทย	2	7.14
อังกฤษ	3	10.72
วิทย์ทั่วไป	2	7.14
การศึกษานอกโรงเรียน	1	3.57
พลศึกษา	1	3.57
ชีวะ	1	3.57
โภชนาการ	1	3.57
คหกรรม	1	3.57
มัธยมศึกษา	1	3.57
รวม	28	100

จำนวนนักเรียนในโรงเรียนมีทั้งหมด 615 คน ซึ่งแยกตามระดับชั้นดังตารางที่ 4.7
 ตารางที่ 4.7 : จำนวนและร้อยละของนักเรียนในโรงเรียนแยกตามระดับชั้น

ระดับชั้น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อนุบาล 1	51	8.29
อนุบาล 2	78	12.68
ประถมศึกษาปีที่ 1	74	12.03
ประถมศึกษาปีที่ 2	79	12.85
ประถมศึกษาปีที่ 3	91	14.80
ประถมศึกษาปีที่ 4	80	13.01
ประถมศึกษาปีที่ 5	80	13.01
ประถมศึกษาปีที่ 6	82	13.33
รวม	615	100

- การสำรวจอุปกรณ์และเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ

รถยนต์	35	คัน
มอเตอร์ไซด์	475	เครื่อง
รถไถนาเดินตาม	10	คัน
เครื่องเกี่ยวข้าว – นวดข้าว	3	คัน
มีไฟฟ้าใช้	511	ครัวเรือน
มีประปา	511	ครัวเรือน
ตู้เย็น	490	เครื่อง
พัดลม	540	เครื่อง
เครื่องปรับอากาศ	20	ครัวเรือน
หม้อหุงข้าวไฟฟ้า	511	ครัวเรือน
ทีวีสี	530	เครื่อง
ทีวีขาวดำ	3	เครื่อง
โทรศัพท์	350	เครื่อง
ภาชนะเก็บน้ำฝน	511	ครัวเรือน
มีส้วมที่ถูกหลักสุขาภิบาล	511	ครัวเรือน

ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านโดยภาพรวม สามารถประเมินได้ 2 ระบบ คือ

1. ผลการประเมินหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ ได้ผลการประเมินดังต่อไปนี้

1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ พบว่า

1) นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับ โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติจากการสัมพันธและเปิดเวทีชาวบ้าน พบว่า กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นนโยบายของรัฐบาลโดยจัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่ประชาชนเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในการกู้ยืมเพื่อนำไปลงทุนประกอบอาชีพ โดยคิดดอกเบี้ยในอัตราต่ำ ซึ่งมีการแต่งตั้งคณะกรรมการหมู่บ้านขึ้นมาเพื่อช่วยเหลือและจัดสรรเงินทุนกันเองภายในหมู่บ้าน และกองทุนนี้เป็นกองทุนที่ดี เพราะได้ช่วยให้ประชาชนได้กู้ยืมเงินในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำกว่าสถาบันการเงินของรัฐ และนายทุนนอกระบบ และเป็นการช่วยให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ในอนาคต

2) เงิน 1 ล้านบาท ได้รับการจัดสรรมาเมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2545 และได้แบ่งประเภทของการกู้ยืม คือ กู้ยืมเพื่อประกอบอาชีพทางการเกษตร ค้าขาย และลดรายจ่าย งวดแรกปล่อยให้สมาชิกกู้ยืมเงินไปทั้งหมด 48 ราย รวมเป็นเงิน 500,000 บาท งวดที่สอง ปล่อยให้สมาชิกกู้ยืมเงินไปทั้งหมด 15 ราย รวมเป็นเงิน 150,000 บาท รวมสมาชิกผู้กู้ทั้งหมด 63 ราย และรวมเป็นเงินทั้งสิ้น 650,000 บาท ปัจจุบันเหลือเงินในบัญชีธนาคาร 350,000 บาท

3) คณะกรรมการหมู่บ้าน ในบ้านโนนกลุ่มมีคณะกรรมการทั้งหมด 11 คน ชาย 6 คน หญิง 5 คน ซึ่งมีตำแหน่งประธานฯ รองประธานฯ เลขานุการ เภรัญญิก ประธานสัมพันธ์ ผู้ตรวจสอบภายใน งานทะเบียน และงานสินเชื่อ มีหน้าที่ออกระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุนร่วมกับชาวบ้านเพื่อนำไปเป็นหลักเกณฑ์ในการบริหารจัดการกองทุน ตรวจสอบกำกับ ดูแล จัดสรรผลประโยชน์ของกองทุนต่อไป

4) เงินที่ผู้กู้ชำระคืน สมาชิกผู้กู้เงินแบ่งออกเป็นรายเดือน จำนวน 11 ราย ราย 3 เดือน จำนวน 1 ราย ราย 4 เดือน จำนวน 2 ราย รายครึ่งปี จำนวน 3 ราย และรายปี จำนวน 46 ราย ปัจจุบันเงินต้นที่ผู้กู้ชำระคืนทั้งสิ้น 62,500 บาท ดอกเบี้ยทั้งสิ้น 3,750 บาท

5) ผู้สมัครขอกู้ ต้องเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและเขียนโครงการยื่นต่อคณะกรรมการ เมื่อคณะกรรมการอนุมัติแล้ว ต้องทำสัญญาเงินกู้พร้อมหลักประกันเงินกู้ ซึ่งผู้กู้แต่ละรายกู้ได้ 20,000 บาทแต่ไม่เกิน 50,000 บาท ถ้ารายใดกู้เกิน 20,000 บาท คณะกรรมการจะมีการ

เรียกประชุมสมาชิกเพื่อพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาด และต้องใช้หลักทรัพย์หรือบุคคลในการค้ำประกัน และต้องชำระเงินคืนทั้งต้นและดอกเบี้ยภายใน 1 ปี

1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ มีรายละเอียด ดังนี้

1) กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน โดยประธานกองทุนเรียกคณะกรรมการทุกคนเข้าประชุมเพื่อทำการพิจารณาคัดเลือกผู้กู้ร่วมกัน โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก คือ ผู้กู้ต้องเขียนโครงการที่สามารถเป็นไปได้ในทางการตลาดและสามารถดำเนินการได้จริง และจะพิจารณาถึงประวัติของผู้กู้รวมทั้งความสามารถในการชำระคืนเงินกู้ของผู้กู้ เมื่อพิจารณาแล้วจะแจ้งให้ผู้กู้อทราบ โดยการติดรายชื่อไว้ที่บ้านของคณะกรรมการกองทุน

2) การแนะนำวิธีทำธุรกิจ ชาวบ้านส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ ปลูกข้าว และเลี้ยงสัตว์ ซึ่งผู้กู้จะศึกษาวิธีการในการประกอบอาชีพของตนจากผู้รู้ คำรา หรือผู้ที่เคยประกอบอาชีพนี้มาก่อน และหาความรู้เพิ่มเติมจากเจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอที่จะเข้ามาให้คำแนะนำในหมู่บ้าน

3) การรับชำระหนี้ ในการชำระคืนเงินกู้ จะกำหนดให้ชำระคืนภายใน 1 ปี โดยต้องคืนทั้งเงินต้นและดอกเบี้ย และเวลาในการชำระคืนนั้นจะระบุไว้ในสัญญาการกู้เงินของผู้กู้แต่ละรายตามแต่ความสามารถในการใช้คืนของแต่ละบุคคล

4) กระบวนการจัดทำบัญชีของกองทุน สมุดบัญชีของกองทุนจะมีทั้งหมด 9 เล่ม กรรมการผู้รับผิดชอบในการทำบัญชี คือ เสร้อยฤกษ์ ซึ่งบัญชีที่สามารถทำได้มีอยู่ 3 เล่ม คือ บัญชีรายรับ บัญชีรายจ่าย และบัญชีคุมลูกหนี้รายตัว ส่วนอีก 6 เล่มนั้น ทางคณะกรรมการผู้ทำบัญชียังไม่ค่อยมีความเข้าใจเท่าที่ควร

5) การช่วยหาตลาด ตลาดของผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรม หากเป็นการปลูกข้าว จะนำผลผลิตที่ได้ ขายให้กับโรงสีภายในหมู่บ้าน ส่วนการเลี้ยงสัตว์ หากเป็นการเลี้ยงนกกระทา จะมีการรวมกลุ่มกัน และผลผลิตที่ได้จะมีตัวแทนนำไปส่งให้กับบริษัท หากเป็นการเลี้ยงโคนม ผลผลิตที่ได้จะส่งให้กับสหกรณ์ โคนมที่ตัวอำเภอสีคิ้ว

6) บทบาทของนักศึกษา นักศึกษาที่เข้าไปประจำในหมู่บ้าน มีหน้าที่ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน สภาพทั่วไปของหมู่บ้าน ประเมินการบริหารและจัดการโครงการกองทุนหมู่บ้าน ช่วยส่งเสริมให้กองทุนมีประสิทธิภาพในการพึ่งพาตนเอง พร้อมกับการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ

1.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้ดูแลแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ผลโดยตรง (Immediate Result)

1.1 จำนวนผู้ดูแล ผู้ดูแลเงินกองทุนมีทั้งหมด 63 ราย ซึ่งแบ่งการดูแลออกเป็น 2 งวด งวดแรก มีผู้ดูแลจำนวน 48 ราย และงวดสอง มีผู้ดูแลจำนวน 15 ราย

1.2 ยอดเงินให้ผู้ดูแล เงินกองทุนที่ให้ผู้ดูแลไปแล้วทั้งสิ้น 650,000 บาท โดยงวดแรก ปล่อยให้ผู้ดูแล 500,000 บาท และงวดสอง ปล่อยให้ผู้ดูแล 150,000 บาท

2. ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)

2.1 จำนวนผู้ที่ได้ ในการยื่นกู้ครั้งแรก มีผู้ยื่นกู้ทั้งหมด 81 ราย แต่เนื่องจากบางรายเอกสารไม่ครบ บางรายไม่มีผู้ค้ำประกัน จึงมีผู้ที่ได้จำนวน 71 ราย และในวันทำสัญญา มีผู้กู้มาทำสัญญาเพียง 48 ราย และในการยื่นกู้ครั้งที่สอง มีผู้ยื่นกู้ทั้งหมด 21 ราย แต่มีการอนุมัติให้ผู้ดูแลได้เพียง 15 ราย ส่วนที่กู้ไม่ได้เพราะเอกสารไม่ครบถ้วน รวมแล้วจำนวนผู้ที่ได้ทั้งหมด 63 ราย

2.2 จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน ปัจจุบันเงินกองทุนสะสมของหมู่บ้านมีจำนวน 2,700 บาท ซึ่งได้มาจากค่าหุ้นของสมาชิกรายละ 10 บาท

2.3 การขยายกิจการของผู้ดูแล ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นการกู้เพื่อประกอบอาชีพค้าขาย ซึ่งจะนำเงินที่กู้ได้ไปขยายกิจการ คือ ต่อเติมร้าน ซ่อมของเข้าร้าน และใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียน

3. ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact)

3.1 กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง ชุมชนบ้านโนนกลุ่มเป็นหมู่บ้านที่มีขนาดใหญ่ ความสามัคคีและการช่วยเหลือซึ่งกันและกันจึงมีไม่เท่าที่ควร เมื่อมีกองทุนหมู่บ้านเข้ามา จึงทำให้ชาวบ้านเกิดความคิดที่แตกแยก บางส่วนเห็นว่าดี เพราะช่วยให้คนยากจนมีโอกาสในการทำมาหากิน บางส่วนก็เห็นว่าไม่ดี เพราะทำให้ผู้คนแตกแยกกัน แต่จากการสำรวจความคิดเห็นของชาวบ้านแล้ว พบว่า ชาวบ้านส่วนใหญ่มีความสามัคคี และความเข้มแข็ง รวมทั้งมีศักยภาพในการพึ่งพาตนเองได้

3.2 ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้ ในการเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องราวที่ทางราชการต้องการเผยแพร่แล้วส่วนใหญ่จะเป็นระดับผู้นำหมู่บ้าน เพราะทางหน่วยงานราชการจะมีการนัดประชุมให้ความรู้เพื่อให้ผู้นำหมู่บ้านเผยแพร่แก่ชาวบ้าน และทางผู้นำหมู่บ้านจะมีการเรียกประชุมชาวบ้านเดือนละครั้ง เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ปรึกษาหารือ และแก้ไขปัญหาต่างๆ ร่วมกัน

3.3 ท้องถิ่นมีเครือข่ายการตลาด ตลาดทางการเกษตรส่วนใหญ่จะอยู่ในเขตอำเภอ สีคิ้ว และอำเภอใกล้เคียง ส่วนตลาดของหัตถกรรมพื้นบ้าน จะมีทั้งในจังหวัด และต่างจังหวัด ได้แก่ จังหวัดระยอง

3.4 ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ เงินกองทุน 1 ล้านบาทที่ได้มีการจัดสรรให้กับชาวบ้านเพื่อให้กู้ยืมนำไปประกอบอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ โดยมีการบริหารจัดการเงินทุนกันเอง เพื่อให้หมู่บ้านสามารถพึ่งพาตนเองได้ และทำให้เศรษฐกิจของหมู่บ้านดีขึ้น

2. ผลการประเมินหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ดูแลราย

2.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ดูแลราย พบว่า

1) ความรู้ความสามารถของผู้ดูแลครอบครัว ผู้ดูแลมีความรู้ ความสามารถและความชำนาญในด้านอาชีพของตน เพราะส่วนใหญ่ที่กู้ไปนั้นจะเป็นการกู้เพื่อนำเงิน ไปต่อยอดลงทุนอาชีพของตน

2) ทรัพย์สินของผู้ดูแลและครอบครัว ทรัพย์สินของผู้ดูแลที่มีอยู่ก็จะเป็นที่อยู่อาศัย พื้นที่ทำกิน ผู้ดูแลบางรายจะมีรถยนต์ รถมอเตอร์ไซด์ และรถไถนาเดินตาม

3) หนี้สินธนาคารของผู้ดูแล หนี้สินของผู้ดูแลส่วนใหญ่จะเป็นหนี้ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธกส.) โดยคิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 9 บาท ต่อปี

4) หนี้สินนอกระบบ จะมีส่วนน้อยที่มีหนี้กับนายทุนนอกระบบ เพราะจะคิดดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 20 บาท ต่อเดือน ซึ่งสูงมาก

5) อาชีพหลักของผู้ดูแล ส่วนใหญ่แล้วจะประกอบอาชีพเกษตรกรรม คือ ทำนา ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ ผู้ดูแลบางรายก็ทำอาชีพค้าขายเป็นอาชีพหลัก

6) รายได้ครอบครัว ซึ่งรายได้ส่วนใหญ่จะมาจากการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ส่วนผู้กู้เพื่อค้าขาย รายได้ก็จะมาจากการค้าขาย

7) ประสบการณ์ในการดำเนินงาน ผู้ดูแลส่วนใหญ่แล้วต่างก็มีประสบการณ์ในอาชีพของตนอยู่แล้ว เพราะผู้ดูแลจะกู้เงินไปเพื่อเป็นการต่อยอดอาชีพของตน

2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ดูแลราย พบว่า

1) เงินที่กู้มาได้ จะนำไปต่อยอดในการทำเกษตรกรรมและค้าขาย

2) เงินอื่นๆ เงินที่ผู้ดูแลกู้ยืมจากกองทุนไปลงทุนแล้วไม่เพียงพอ จึงจำเป็นต้องหาเงินจากส่วนอื่นมาช่วย ได้แก่ เงินส่วนตัว หรือกู้ยืมจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ หรือนายทุนนอกระบบ

3) สถานที่และวัตถุดิบ ผู้ผู้ทุกรายจะมีที่ทำกินเป็นของตนเอง จึงไม่ต้องไปเช่าที่เพื่อประกอบอาชีพ

4) เทคนิควิธีทำงาน ส่วนใหญ่แล้วอาชีพเกษตรกรรม จะไม่มีเทคนิคอะไรมากมาย เพราะจะอาศัยธรรมชาติ เช่น การปลูกข้าว บางรายอาจใช้วิธีการดำ บางรายใช้วิธีการหว่าน ส่วนอาชีพค้าขาย ก็จะใช้เทคนิคการขายสินค้าในราคาที่ต่ำกว่าคู่แข่งบ้าง บางรายก็จะใช้การจัดร้านที่ดูสะอาด สินค้าเป็นระเบียบเป็นส่วน

5) กำลั้งทำงาน อาชีพเกษตรกรรมก็จะอาศัยสมาชิกในหมู่บ้าน หากมีพื้นที่ในการเพาะปลูกไม่มากนัก หากรายใดมีพื้นที่มาก ก็จะจ้างคนในหมู่บ้านเพื่อมาช่วย

6) นักศึกษาผ่านงาน การที่นักศึกษาจะผ่านงานได้นั้น จะต้องเข้าไปศึกษา และเก็บข้อมูลเกี่ยวกับหมู่บ้าน ควบคู่ไปกับการศึกษาจากสถาบันการศึกษาของรัฐที่กำหนด และทำรายงานการประเมินส่งในรูปของ “สารนิพนธ์” ให้กับรัฐบาล

2.3 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้นำแต่ละรายพบว่า

1) การทำกิจการที่ดูวิถี ผู้ผู้ต่างก็มีประสบการณ์ในการดำเนินงานของตนเองมาเป็นเวลานานจนถึงปัจจุบัน และได้มีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงวิธีการของตนให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และความสะดวกของผู้ผู้

2) การหาตลาดที่ดี ซึ่งทางภาครัฐจะมีส่วนช่วยได้มาก ทั้งในเรื่องของการรับซื้อผลผลิต หรือการประกันราคาผลผลิตของเกษตรกร

3) การหาวัตถุดิบที่ดี วัตถุดิบที่ดีควรมีการรับรองคุณภาพ และไม่มีการปนเปื้อนของของเสีย

4) การทำบัญชี ผู้ผู้จะมีการทำบัญชีอย่างง่าย ตามความเข้าใจของแต่ละบุคคล เพื่อจะได้ทราบถึงจำนวนเงินในการลงทุนในแต่ละครั้ง

5) การวิเคราะห์ประเมิน ผู้ผู้กู้เงินไปลงทุนส่วนใหญ่จะนำไปใช้ตามวัตถุประสงค์ที่ได้เขียนไว้ในโครงการขอกู้ เพราะจะมีหลักฐานในการลงทุน เช่น ใบเสร็จ และจะมีบ้างบางรายที่นำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ แต่ทางคณะกรรมการยังไม่มีการดำเนินการในการตรวจสอบ แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อถึงกำหนดเวลาการใช้คืนเงินกู้ คาดว่าผู้ผู้น่าจะมีเงินมาชำระคืนทั้งต้นและดอกเบี้ย

2.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ดูแลราย สามารถแบ่งได้เป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ผลโดยตรง (Immediate Result)

1.1 รายได้เป็นเงิน กรณีการเลี้ยงวัวเนื้อ จะเลี้ยงประมาณ 8-9 เดือน กำไรที่ได้ประมาณ 1 เท่าของราคาที่ซื้อมา เลี้ยงนกกระทา จะได้เงินจากการขายไข่ ตกวันละไม่ต่ำกว่า 500 บาท ส่วนอาชีพค้าขาย กำไรที่ขายได้แต่ละวันไม่ต่ำกว่า 200 บาท

1.2 ผู้ดูแลได้ผลผลิตเป็นสิ่งของ กรณีปลูกข้าว ผลผลิตที่ได้จะเป็นข้าวที่ไว้ขายและบริโภค เลี้ยงนกกระทา ผลผลิตที่ได้ก็จะเป็น ไข่นกและหากเลี้ยงครบปีแล้วก็สามารถขายตัวนกคืนให้กับบริษัทได้อีกด้วย

2. ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)

ผู้ดูแลขยายกิจการ เมื่อมีการกู้ยืมเงินไปลงทุน ผู้ดูแลมีการนำเงินไปเพื่อขยายกิจการ และนำเงินไปหมุนเวียนในกิจการ ทำให้มีการสร้างงาน สร้างรายได้ให้ครอบครัวเพิ่มขึ้น

3. ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact)

3.1 ผู้ดูแลมีการพึ่งพาตนเอง เพราะเมื่อผู้ดูแลมีการนำเงินไปลงทุน ก็ทำให้เกิดรายได้เพื่อนำไปลงทุน ใช้จ่ายและเก็บออมไว้ใช้ในยามจำเป็น

3.2 ผู้ดูแลมีศักยภาพและความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน หากผู้ดูแลมีการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพออกสู่ตลาด ซึ่งอาจคาดได้ว่าในอนาคตกิจการของผู้ดูแลต้องมีความเข้มแข็งและมั่นคง

3.3 การกลับคืนถิ่นของประชาชน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้มีส่วนช่วยในการกระตุ้นให้ชาวบ้านในหมู่บ้านเกิดการลงทุน แต่ไม่ได้ส่งผลให้สมาชิกที่ไปทำงานต่างถิ่นหันกลับคืนท้องถิ่นเลย เพราะคนที่ไปทำงานต่างถิ่นนั้นส่วนใหญ่จะเป็นการไปเรียนก่อนพอจบจึงหางานทำ หรือไม่ก็ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมซึ่งรายได้ก็นับว่าดีกว่าการทำนา ทำให้จึงไม่คิดจะกลับมาทำงานที่หมู่บ้าน

3.4 นักศึกษาได้เรียนรู้ธุรกิจ จากการที่ได้เข้าไปศึกษาข้อมูลหมู่บ้าน ทำให้รู้ถึงวิธีการในการประกอบอาชีพ การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยวผลผลิต รวมทั้งการนำผลผลิตที่ได้ออกสู่ตลาด วิธีการตลาด

ผลการประเมินเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

จากการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้อาชีพเกษตรกรและค้าขายในหมู่บ้าน สามารถสรุปได้ดังนี้

1. อาชีพเกษตรกร สามารถแบ่งได้เป็น

อาชีพเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ นกกระทา ผู้กู้ซื้อนกกระทามาในราคาตัวละ 9 บาท จะเลือกซื้อนกแบบที่ไข่เลย และเก็บไข่ขายจะขายได้วันละ 500-1,500 บาท (กรณีเลี้ยง 5,000-7,000 ตัว) และจะเลี้ยงและเก็บไข่ขายไปประมาณ 8-10 เดือน ก็สามารถนำไปขายคืนให้กับบริษัทในราคาตัวละประมาณ 4-8 บาท ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับคุณภาพของนกกระทา

เลี้ยงวัวเนื้อ ผู้กู้จะซื้อวัวโดยจะเลือกซื้อวัวที่อยู่ในช่วงอายุ 2-3 เดือนในราคาประมาณ 8,000-10,000 บาท และเลี้ยงประมาณ 8-9 เดือน ก็สามารถนำไปขายได้ ราคาที่ขายจะประมาณ 1 เท่าของราคาที่ซื้อมา

2. อาชีพค้าขาย มีทั้งขายเสื้อผ้า ยาสมุนไพร น้ำหวาน อาหาร และของชำ เงินที่กู้ไปก็นำไปซื้อสินค้ามาขายที่ร้าน ราคาขายก็จะขายโดยคิดกำไรประมาณ 20% ของราคาต้นทุน

ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ได้ก่อให้เกิดประโยชน์แก่หมู่บ้าน ทั้งในด้านการช่วยให้ชาวบ้านได้มีแหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่ชุมชน อีกทางหนึ่ง คือ ได้ช่วยสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างรัฐบาล หน่วยงานราชการ สถาบันการศึกษา ชุมชนและนักศึกษา ซึ่งบทบาทหน้าที่ของรัฐบาล คือ การมีนโยบายที่ช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจ โดยการจัดตั้งโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองขึ้น เป้าหมายของโครงการ คือ ชุมชนมีศักยภาพและสามารถพึ่งตนเองได้ และโครงการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป้าหมายของโครงการ คือ บัณฑิตที่ว่างงานได้มีงานทำ หน่วยงานราชการทั้งในระดับจังหวัด อำเภอ และตำบล มีหน้าที่เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำ ให้ความรู้ ความเข้าใจให้กับชุมชนในเรื่องของการบริหารจัดการกองทุนให้มีประสิทธิภาพ ทำหน้าที่ช่วยในการประสานงานระหว่างหมู่บ้านกับนักศึกษาให้มีความเข้าใจที่ตรงกัน สถาบันการศึกษา มีหน้าที่ให้ความรู้ โดยใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ ชุมชนได้มีเครือข่ายการเรียนรู้เพิ่มขึ้น ทั้งในชุมชนที่ตนปฏิบัติงานอยู่ เพื่อได้เรียนรู้ประสบการณ์ในชุมชน และที่สำคัญคือ ให้บัณฑิตที่ว่างงานได้มีงานทำ

สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

การบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการของชุมชนบ้านโนนกลุ่ม หมู่ที่ 2 ตำบลมิตรภาพ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา สามารถสรุปได้ดังนี้

1. การดำเนินการบริหารงานของกองทุน ซึ่งจากการเข้าไปเรียนรู้ศึกษาชุมชนบ้านโนนกลุ่มเป็นเวลาระยะหนึ่งแล้ว พบว่า กระบวนการในการดำเนินการบริหารงานของกองทุนนั้นทางคณะกรรมการกองทุน ยังขาดความร่วมมือ ความเอาใจใส่ที่จะดูแลและบริหารงานของกองทุนให้มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากคณะกรรมการบางท่านมีภาระที่ต้องรับผิดชอบมาก จึงไม่พร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่ ประกอบกับหมู่บ้านโนนกลุ่มเป็นหมู่บ้านที่มีขนาดใหญ่ การที่จะทำให้คนส่วนใหญ่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการก็ทำได้ยาก จึงทำให้กำลังใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ลดน้อยลง ประกอบกับคำตอบแทนของคณะกรรมการนั้นก็ตำราวมทั้งสถานที่ทำงานกลางนั้นก็ยังไม่มีถาวร ซึ่งนั่นก็เป็นสาเหตุที่ทำให้คณะกรรมการไม่มีความกระตือรือร้นที่จะปฏิบัติหน้าที่

2. ความเป็นอยู่ของสมาชิกผู้กู้เงิน พบว่า สมาชิกผู้กู้เงิน ไปประกอบอาชีพจริงตามที่เขียนไว้ในโครงการนั้น สามารถสร้างรายได้ให้กับครอบครัวเพิ่มขึ้นกว่าแต่ก่อน ดังจะเห็นได้จากที่แต่ก่อนหากเงินที่จะนำไปหมุนเวียนในการประกอบอาชีพนั้นไม่พอก็ต้องหยิบยืมเงินจากสถาบันการเงินหรือไม่ก็กู้ยืมจากเพื่อนบ้าน หรือจากนายทุนนอกระบบ ซึ่งอัตราดอกเบี้ยจะสูงมาก แต่พอมีกองทุนเข้ามาให้ความช่วยเหลือในด้านเงินทุน ก็ช่วยลดค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ลงไปได้บ้าง จึงทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกผู้กู้เงินนั้นดีขึ้น

3. เงิน 1 ล้านบาท ที่ชาวบ้านได้กู้ยืมเงินมาประกอบอาชีพนั้นมีส่วนช่วยกระตุ้นให้ชุมชนเกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ มีการกระจายของเม็ดเงินที่หมุนเวียนสู่ชุมชนอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เศรษฐกิจของชุมชนดีขึ้น

4. ปัจจัยที่ทำให้การบริหารจัดการกองทุนเกิดประสิทธิภาพ ถึงแม้ว่าการบริหารจัดการกองทุนของชุมชนบ้านโนนกลุ่มนั้นยังไม่เป็นไปตามความต้องการของชุมชนมากเท่าที่ควร แต่ก็ถือได้ว่าประสบความสำเร็จไปแล้วบางส่วน ทั้งนี้ปัจจัยส่งผลให้การบริหารจัดการกองทุนเกิดประสิทธิภาพคือ คณะกรรมการบางท่านมีความเสียสละ และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการบริหารงานกองทุน สมาชิกกองทุนซึ่งส่วนใหญ่แล้ว มีความซื่อสัตย์ ให้ความร่วมมือและมีความสามัคคีกัน ช่วยกันปฏิบัติงานกลุ่มอย่างเต็มที่ และความร่วมมือของทางภาครัฐ ภาคเอกชน ในเรื่องของการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่ประชาชนควรทราบ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

สรุป

ปัจจุบันประเทศไทยประสบกับภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนจำนวนมาก รัฐบาลพยายามที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าว จึงได้มีนโยบายให้มีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองขึ้นและได้จัดสรรเงินกองทุน 1 ล้านบาท ให้แก่หมู่บ้านที่มีความพร้อม เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนในระดับรากหญ้า ให้ชาวบ้านในหมู่บ้านมีเงินทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ถดรายจ่าย บรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาตนเองอย่างยั่งยืนต่อไป

จากการติดตามประเมินผลโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ของชุมชนบ้านโนนกลุ่ม หมู่ที่ 2 ตำบลมิตรภาพ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา โดยมีวัตถุประสงค์ในการประเมินเพื่อศึกษาถึงประสิทธิภาพของกระบวนการบริหารงานของกองทุน ความสามารถในการยกระดับความเป็นอยู่ของสมาชิกผู้กู้เงิน เงิน 1 ล้านบาทนั้นมีส่วนช่วยในการกระตุ้นให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ในชุมชน และเพื่อทราบถึงปัจจัยที่ทำให้การบริหารจัดการให้กองทุนเกิดประสิทธิภาพ โดยการประเมินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในครั้งนี้ ได้ใช้แนวคิดทฤษฎีเชิงระบบที่เรียกว่า "CIPP MODEL" ซึ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น จะมีทั้งแบบปฐมภูมิ (Primary data) ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากการสำรวจเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ โดยการใช้แบบสัมภาษณ์ และแบบเก็บข้อมูล บร.1 - บร.12 จากจำนวน 511 ครัวเรือน ซึ่งจะกำหนดขนาดของตัวอย่างโดยใช้ร้อยละ 15 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ตามหลักการกำหนดตัวอย่างในรายวิชาการวิจัยชุมชน และแบบทุติยภูมิ (Secondary data) ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้มาจากการค้นคว้าจากเอกสารต่าง ๆ ของทางส่วนราชการ และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หนังสือพิมพ์ และสิ่งตีพิมพ์ต่าง ๆ จากนั้นก็นำข้อมูลดังกล่าวมาทำการวิเคราะห์แบบเชิงพรรณนาและเชิงคุณภาพ เพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ของการประเมินผลการบริหารจัดการกองทุน ซึ่งผลจากการดำเนินงานตามขั้นตอนต่าง ๆ แล้ว สามารถทำให้เราทราบถึงผลของการประเมินโดยภาพรวม ดังนี้

1. ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ มีผลการประเมินดังนี้

1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ พบว่า สมาชิกมีความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่า เป็นนโยบายที่ทางรัฐบาลได้จัดสรรเงินอุดหนุนแก่ประชาชนหมู่บ้านละ 1 ล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียน ช่วยให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ โดยชุมชนบ้านโนนคุ้มได้รับการจัดสรรเงินมาเมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2545 และมีคณะกรรมการบริหารจัดการกองทุนกันเอง ส่วนผู้ที่ต้องการขอกู้เงินต้องเป็นสมาชิกกองทุนและเขียนโครงการยื่นต่อคณะกรรมการ โดยวงเงินกู้ 20,000 บาทแต่ไม่เกิน 50,000 บาท และต้องมีการทำสัญญาและหลักประกันเงินกู้ ในการชำระคืนเงินนั้น จะต้องคืนทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยภายใน 1 ปี

1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ พบว่า การคัดเลือกผู้กู้ โดยประธานกองทุนเรียกประชุมคณะกรรมการทุกคน เพื่อพิจารณาอนุมัติร่วมกัน โดยจะคัดเลือกจากโครงการที่เสนอนั้นต้องมีความเป็นไปได้ในทางการตลาด และปฏิบัติได้จริง รวมทั้งประวัติของผู้กู้และความสามารถในการใช้คืนเงินของผู้กู้ ซึ่งผู้กู้ส่วนใหญ่ที่กู้เงินจะนำไปประกอบอาชีพทางการเกษตร ได้แก่ ปลูกข้าว ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ และค้าขาย และผู้กู้ส่วนใหญ่แล้วล้วนแต่ทำอาชีพดังกล่าวอยู่ก่อนแล้ว จึงไม่เป็นปัญหาเกี่ยวกับเรื่องของวิธีการ รวมทั้งตลาด ส่วนในเรื่องของการทำบัญชีของกองทุนนั้น จะมอบหมายหน้าที่นี้ให้กับ เสร้อยฉวีเป็นผู้รับผิดชอบ ซึ่งบัญชีของกองทุนที่ทางส่วนกลางจัดทำขึ้นนั้นมีทั้งหมด 9 เล่ม แต่ทางคณะกรรมการกองทุนมีความเข้าใจและจัดทำได้เพียง 3 เล่ม คือ บัญชีรายรับ บัญชีรายจ่าย และบัญชีคุมลูกหนี้ รายตัว ส่วนอีก 6 เล่มยังไม่มีความเข้าใจเท่าที่ควร และส่วนของนักศึกษากองทุน มีหน้าที่ศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับกองทุนที่ประจำอยู่ และส่งเสริมให้กองทุนมีประสิทธิภาพ

1.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ แบ่งออกเป็น 3 ด้านดังนี้

1. ผลโดยตรง (Immediate Result) ปัจจุบันมีผู้กู้ทั้งหมด 63 ราย เป็นเงิน 650,000 บาท โดยงวดแรกปล่อยกู้ 48 ราย เป็นเงิน 500,000 บาท และงวดสองปล่อยกู้ 15 ราย เป็นเงิน 150,000 บาท

2. ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) ผู้ที่ยื่นกู้เงินกองทุน คณะกรรมการจะพิจารณาอนุมัติจากหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ได้กำหนดไว้แล้วในระเบียบของกองทุนหมู่บ้าน สำหรับผู้ที่ยื่นขอผู้บางรายที่ไม่อนุมัตินั้น ก็เป็นเพราะมิได้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์ที่ทางกองทุนกำหนดไว้ ซึ่งผู้กู้

ส่วนใหญ่จะนำเงินที่กู้ได้ไปต่อเติม หรือขยายกิจการ บางรายก็ใช้เป็นเงินหมุนเวียนในการประกอบอาชีพ

3. ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact) โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีส่วนทำให้ชุมชนมีเครือข่ายการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น เพราะชาวบ้านมีโอกาสดพบปะ พูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันมากขึ้น ทำให้ชุมชนค้นคว้าที่จะร่วมกันกระตุ่นเศรษฐกิจของครอบครัวและชุมชนให้ดีขึ้น

2. ผลการประเมินหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย ซึ่งได้ผลของการประเมินดังนี้

2.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย พบว่า อาชีพหลักของผู้กู้ คือ การทำเกษตรกรรม และค้าขาย ซึ่งผู้กู้ต่างก็มีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพของตนอยู่แล้ว เพราะเป็นอาชีพดั้งเดิม ทรัพย์สินของผู้กู้ ก็จะมีพื้นที่ที่อยู่อาศัยและพื้นที่ทำกิน ซึ่งผู้กู้ส่วนใหญ่จะเป็นหนี้สินกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธกส.) อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 9 บาทต่อปี และมีบ้างที่เป็นหนี้ของนายทุนนอกระบบ ซึ่งอัตราดอกเบี้ยจะอยู่ที่ร้อยละ 20 ต่อเดือน

2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย พบว่า เงินที่ผู้กู้ได้กู้ไปนั้น หากไม่พอ ก็จะใช้เงินส่วนตัว หรือไม่ก็กู้ยืมเงินจากนายทุนนอกระบบ ส่วนเรื่องของพื้นที่ที่ใช้ประกอบอาชีพนั้นก็จะเป็นพื้นที่ของตน จึงไม่จำเป็นต้องเช่าที่ดินและจะมีสมาชิกในครอบครัวเป็นกำลังในการทำงาน

2.3 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย พบว่า ผู้ที่กู้เงินไปลงทุนส่วนใหญ่แล้วนำเงินไปประกอบอาชีพตามวัตถุประสงค์จริง เพราะจะมีหลักฐานในการประกอบอาชีพ และจะมีบางรายที่นำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ แต่ทางคณะกรรมการยังมีได้มีการดำเนินการตรวจสอบ

2.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย แบ่งออกเป็น 3 ด้านดังนี้

1. ผลโดยตรง (Immediate Result) พบว่า กรณีการเลี้ยงวัวเนื้อ จะเลี้ยงประมาณ 8-9 เดือน ถ้าไรที่ได้ประมาณ 1 เท่าของราคาที่ซื้อมา เลี้ยงนกกกระทา จะได้เงินจากการขายไข่ตกวันละไม่ต่ำกว่า 500 บาท ส่วนอาชีพค้าขาย ถ้าไรที่ขายได้แต่ละวันไม่ต่ำกว่า 200 บาท

2. ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) พบว่า ผู้กู้ได้ขยายกิจการ เมื่อมีการกู้ยืมเงินไปลงทุน ผู้กู้ได้มีการนำเงินไปเพื่อขยายกิจการ และนำเงินไปหมุนเวียนในกิจการ ทำให้มีการสร้างงาน สร้างรายได้ให้ครอบครัวเพิ่มขึ้น

3. ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact) พบว่า โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้มีส่วนกระตุ้นให้ชาวบ้านเกิดการลงทุนดี แต่ไม่ได้ส่งผลให้สมาชิกบางคนที่ไม่ไปทำงานต่างจังหวัดกลับคืนสู่ท้องถิ่นเลย เพราะบางคนมีงานทำที่มั่นคงอยู่แล้ว แต่อย่างไรก็ตามผู้กู้เงินไปลงทุนก็สามารถมีรายได้เพิ่ม มีเงินออม ซึ่งสามารถคาดได้ว่า ผู้กู้จะสามารถพึ่งตนเองได้และกิจการมีความเข้มแข็งได้ในอนาคต

อภิปรายผล สามารถสรุปได้ดังนี้

1. การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนบ้านโนนกลุ่ม ได้แก่

1.1 การดำเนินการบริหารงานของกองทุน พบว่า กระบวนการในการดำเนินการบริหารงานของกองทุนนั้นทางคณะกรรมการกองทุน ยังขาดความร่วมมือ ความเอาใจใส่ที่จะดูแลและบริหารงานของกองทุนให้มีประสิทธิภาพ ประกอบกับหมู่บ้านโนนกลุ่มเป็นหมู่บ้านที่มีขนาดใหญ่ การที่จะทำให้คนส่วนใหญ่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการก็ทำได้ยาก จึงทำให้กำลังใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ลดน้อยลง ค่าตอบแทนของคณะกรรมการนั้นก็ต่ำรวมทั้งสถานที่ทำงานกลางนั้นก็ยังไม่มีการ ซึ่งนั่นก็เป็นสาเหตุที่ทำให้คณะกรรมการไม่มีความกระตือรือร้นที่จะปฏิบัติหน้าที่

1.2 ความเป็นอยู่ของสมาชิกผู้กู้เงิน พบว่า สมาชิกผู้กู้เงินไปประกอบอาชีพจริงตามที่เขียนไว้ในโครงการนั้น สามารถสร้างรายได้ให้กับครอบครัวเพิ่มขึ้นกว่าแต่ก่อน ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกผู้กู้เงินนั้นดีขึ้น

1.3 เงิน 1 ล้านบาท ที่ชาวบ้านได้กู้ยืมเงินมาประกอบอาชีพนั้นมีส่วนช่วยกระตุ้นให้ชุมชนเกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ ส่งผลให้เศรษฐกิจของชุมชนดีขึ้น

1.4 ปัจจัยที่ทำให้การบริหารจัดการกองทุนเกิดประสิทธิภาพ คือ คณะกรรมการบางท่านมีความเสียสละ และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการบริหารงานกองทุน สมาชิกกองทุนซึ่งส่วนใหญ่แล้ว มีความซื่อสัตย์ ให้ความร่วมมือและมีความสามัคคีกัน ช่วยกันปฏิบัติงานกลุ่มอย่างเต็มที่ และความร่วมมือของทางภาครัฐ ภาคเอกชน ในเรื่องของการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ให้ประชาชนได้ทราบ

2. ผลโดยตรงและผลกระทบต่าง ๆ คือ

2.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) เมื่อเวลาผ่านไประยะหนึ่ง สมาชิกที่กู้เงินไปประกอบอาชีพสามารถเกิดรายได้และสามารถนำเงินมาคืนกองทุน ได้ทั้งเงินต้นและดอกเบี้ย และทำให้กองทุนเติบโตขึ้น

2.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) สมาชิกผู้กู้เงินไปดำเนินการตามโครงการ สามารถแบ่งเบาภาระหนี้สินได้ และสามารถเพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพและสร้างรายได้ให้กับครอบครัวได้มากกว่าก่อน

2.3 ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact) วิถีชีวิตของชาวบ้านเปลี่ยนแปลงไป คือ กองทุนมีส่วนช่วยกระตุ้นให้ชาวบ้านเกิดการตื่นตัวในการที่จะสร้างอาชีพ และสร้างรายได้ และทำให้เศรษฐกิจของชุมชนดีขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ส่งเสริมให้ความรู้ด้านการตลาด การออกแบบบรรจุภัณฑ์ รวมทั้งการแปรรูปผลผลิตแก่สมาชิกกองทุน เพื่อเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพ
2. ควรมีการเรียกประชุมสมาชิกผู้กู้เป็นระยะ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและตรวจสอบความก้าวหน้าของกิจการที่ลงทุนไป
3. ควรมีการจัดสรรเงินจากส่วนกลางเป็นค่าตอบแทนแก่คณะกรรมการ เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในการทำงาน
4. จัดอบรมเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ต่าง ๆ ให้แก่คณะกรรมการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านอย่างยั่งยืนต่อไป
5. เนื่องจากระยะเวลาการศึกษาน้อย จึงไม่สามารถสรุปผลของการบริหารจัดการกองทุนได้อย่างสมบูรณ์ เนื่องจากการบันทึกบัญชีของกองทุนยังไม่สามารถดำเนินการได้ เพราะมีรูปแบบบัญชีหลายรูปแบบและจากหลายสถาบัน

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ,สำนักงานมาตรฐานการศึกษา. 2544. ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา.

ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ :กระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการ,สำนักงานมาตรฐานการศึกษา. 2544. ชุดวิชาการวิจัย. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ :กระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงอุตสาหกรรม,กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. 2545. นโยบายและกลยุทธ์การส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม(SMEs). www.sme.Thai.net.

กระทรวงศึกษาธิการ,สำนักงานมาตรฐานการศึกษา. 2544. ชุดวิชาสารนิพนธ์. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ :กระทรวงศึกษาธิการ.

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ. สำนักงาน. 2544. คู่มือสำหรับประชาชนเพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ. สำนักงาน. 2544. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ.2544 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2544. กรุงเทพฯ : บริษัท สหพัฒนการพิมพ์ จำกัด.

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. คู่มือการดำเนินงานสำหรับคณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.

ธนาคารแห่งประเทศไทย. 2544. รายงานเศรษฐกิจและการเงิน ปี 2544 และแนวโน้มปี 2545. www.bot.or.th.

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. 2544. คู่มือนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.

วราพร รัชชศิริ. 2543. การเสริมสร้าง ความเข้มแข็งของชุมชน : ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านมะเกลือ หมู่ที่6 ตำบลพะวงด อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา.

บรรณานุกรม (ต่อ)

สัมพันธ์ เศรษฐธิก. (31 กรกฎาคม 2545). สุขสรรค์. มติชนรายวัน : 6.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2545. การประชุมเชิงปฏิบัติการ

ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาความยากจน. : www.nesdb.go.th.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2544. รายงานผลการพัฒนา

เศรษฐกิจและสังคมตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2543. www.nesdb.go.th.

